

HRVATSKI VOJNIK

EUR 2,10 / CAD 3,00 / AUD 3,30 / USA 2,00 / CHF 3,50 / SLO EUR 1,80 / SEK 17,00 / NOK 17,00 / DKK 15,50 / GBP 1,30

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
0 4 0 0 9

9 17713305000003

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA BLACK BEAR 2009

NAKON POLJSKE I ČEŠKE, *Crni medvjed dolazi u Hrvatsku*

RAZGOVOR

NOVI HLADNI RAT NA ARKTIKU?

brigadir Željko Cepanec,
zamjenik direktora
RACVIAC-a

Do veće
sigurnosti
boljom
sigurnosnom
suradnjom

Regionalna sigurnost

MAĐARSKO SUDJELOVANJE
U RAZVOJU AFGANISTANSKE
POLICIJE

DOUGLAS B-66 DESTROYER

NOVOSTI IZ SVIJETA

Pripremio **Domagoj VLAVOVIĆ**

WASHINGTON

ZA SAM VRH!

Najbolji vojnici i dočasnici 12 zapovjedništava američke kopnene vojske, njih 24, natječe se od 28. rujna do 3. listopada za naslove Vojnika godine i

Dočasnika godine u natjecanju Best warrior. To je osmo takvo natjecanje i održava se u Fort Leeju u Virginiji. Sudionici će se ogledati u višestrukim vještinama: gradskim borbama, fizičkoj spremi, simulacijama borbenih zadaća, obuci, te pismenim testovima i intervjuima pred komisijom. Osim velike časti i uglednih naslova, pobjednici će dobiti i novčane nagrade, te će predstavljati kopnenu vojsku u natjecanjima na razini cijelih oružanih snaga.

WASHINGTON

ŽENE U PODMORNICAMA

Kad je američki Kongres ukinuo zabranu da žene zauzimaju položaje u određenim borbenim skupinama, američka ratna mornarica je dopustila da obavljaju letačke zadaće i zadaće na brodovima. No, na snazi je ostala zabrana njihova rada u podmornicama, i to "zbog nedostatka prostora i privatnosti". Čini se da je i tome došao kraj sudeći po zajedničkoj izjavi državnog tajnika za mornaricu, zapovjednika pomorskih operacija i načelnika glavnog stožera, potvrđenoj 28. rujna. Složili su se da će žene uskoro moći u podmornice, ali još nisu odredili datum. Admiral Gary Roughead, zapovjednik pomorskih operacija, kaže da smještaj jest problem, ali nije nesavladiv. Potvrdio je da će odsad posvetiti punu pozornost njegovu rješavanju, navodi San Diego Union-Tribune.

US Navy

PARIZ

SUDAR U SREDOZEMLJU

Čelnik francuske državne agencije za vojnu nabavu DGA objavio je 28. rujna da je satnik François Duflot, njihov testni pilot, nakon trodnevne neuspjeli morske potrage proglašen mrtvim. Nesretni zrakoplovac se 24. rujna u mornaričkom Rafaelu vraćao na nosač zrakoplova "Charles de Gaulle" i sudario se s jednakim zrakoplovom, kojim je upravljao njegov kolega satnik Yann Beauflis. Letjeli su uz obalu blizu Perpignana u Sredozemlju, a do tragedije je došlo oko 18 sati. Beauflis je imao više sreće i helikopter ga je brzo izvukao iz mora.

JERUZALEM

UPOZORAVAJUĆE OCJENE

Izraelska tiskovina Maariv objavila je 29. rujna dijelove dokumenta koji je sastavio pukovnik Robi Sandman. Izraelski časnik upozorava da vojska nije dovoljno spremna suprotstaviti se Hezbollahu u nekom budućem ratu. Smatra da će protivnici formirati stotine malih timova od po pet boraca i da će imati veliku pomoć lokalnog arapskog stanovništva u

Galileji. Također, Sandman je anketirao 24 izraelska časnika da od 1 do 10 ocijene učinak izraelske vojske i Hezbollaha u ratu od 2006. godine. U vojničkoj doktrini Hezbollah je "pobijedio" 9-5, u obavještajnim djelatnostima sa 7-6, u obuci i organizaciji s 8-7, a u taktičkom zapovijedanju s 8-6. Jedina izraelska prednost je u tehnologiji, 9-5.

MAINZ

VOJNA BAZA S TRADICIJOM

Oko devet kilometara od njemačkog grada Mainza, u području američke vojne baze Wiesbaden, pri izgradnji novih smještajnih objekata inženjeri su našli na ostatke starog rimskog vojnog logora. Otkriće nije previše iznenadilo arheologe, jer oko Mainza, koji su Rimljani zvali Moguntiacum, ima više starorimskih objekata. Arheolog Guido Schnell smatra da su u bazi bile smještene bar četiri rimske legije, i to negdje u II. ili III. stoljeću poslije Krista. Arheološka ispitiva-

vanja sad teku usporedo s građevinskim radovima vrijednima 133 milijuna dolara, a dosad su pronađeni mnogi novčići, djelevi zida, ukrasne cigle i lončarija...

8

Zamjenica ministra obrane BiH u MORH-u

"Otvoreni smo za jačanje daljnje suradnje u pogledu povećanja broja vaših pripadnika za školovanje na Hrvatskom vojnom učilištu 'Petar Zrinski', posebice na Ratnoj školi, kao i za razmjenu iskustava na planu projekata pribavljanja osoblja u oružane snage", rekao je tajnik Šimunović

'Petar Zrinski', posebice na Ratnoj školi, kao i za razmjenu iskustava na planu projekata pribavljanja osoblja u oružane snage", rekao je tajnik Šimunović

Kako bi savezničke snage bile još učinkovitije u nastojanju da osiguraju i očuvaju mir u svijetu, ustrojena je Multinacionalna bojna Vojna policije, čija će uloga doći do punog izražaja kad NATO certificira deklarirane sposobnosti Bojne. Završno ocjenjivanje tih sposobnosti provest će se na sljedećoj zajedničkoj vježbi, koja će se održati u Hrvatskoj u rujnu iduće godine

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA BLACK BEAR 2009 NAKON POLJSKE I ČEŠKE, CRNI MEDVJED DOLAZI U HRVATSKU

4

RAZGOVOR
brigadir Željko Cepanec,
zamjenik direktora RACVIAC-a

IO

Do veće sigurnosti boljom sigurnosnom suradnjom

RACVIAC ima perspektivu zato što je skrojen za specifične potrebe regije koja prolazi kroz dinamične sigurnosne promjene pa se neprestano otvaraju nova, zanimljiva područja suradnje. Naše je Središte malo te stoga vrlo fleksibilno i sposobno brzo reagirati i pronaći nova područja i oblike suradnje u zajedničkom interesu

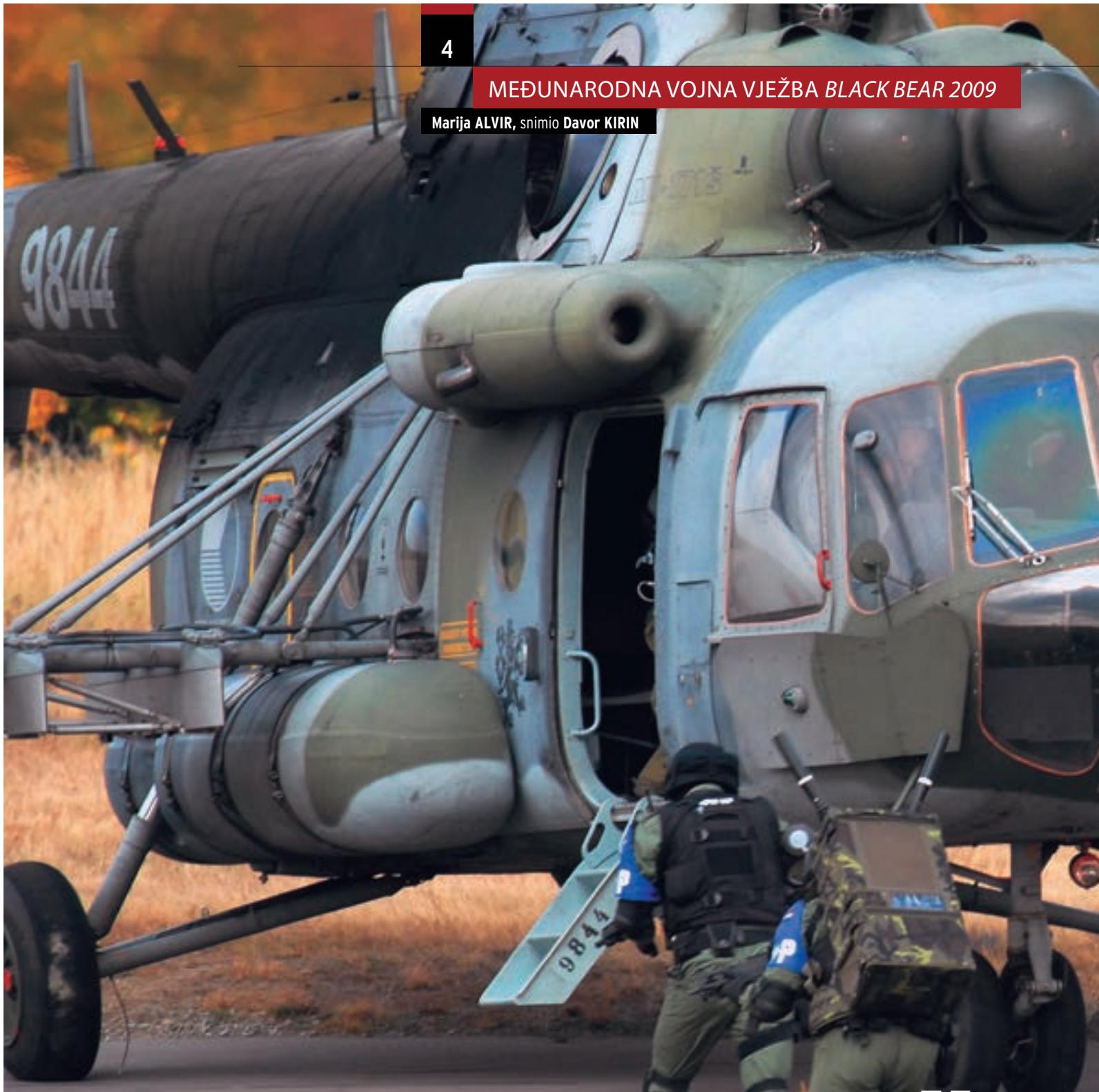
Naslovnicu snimio Davor KIRIN

MORH I OSRH

VOJNA TEHNIKA

MAGAZIN

9	NOVOSTI IZ OSRH-a
Admiral Fitzgerald u HRM-u
13	NOVOSTI IZ OSRH-a
Prisega trećeg naraštaja dragovoljnih ročnika
14	NOVOSTI IZ OSRH-a
Primopredaja dužnosti prvog dočasnika OSRH
15	VOJARNA "VITEZ DAMIR MARTIĆ"
Sprečavanje oružanog nasilja
16	RUMUNJSKA
EU vježba Danubius 2009
18	NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE
22	REGIONALNA SIGURNOST
Novi hladni rat na Arktiku?
23	REGIONALNA SIGURNOST
Mađarsko sudjelovanje u razvoju afganistanske policije
24	VOJNA TEORIJA
Organizacijski izazovi oružanih snaga budućnosti
25	ZRAKOPLOVSTVO
Bombarderi jučer, danas i (možda) sutra! (IV. dio)
28	MORNARICA
Novo proljeće klasičnih podmornica (I. dio)
29	VOJNA POVIJEST
Douglas B-66 Destroyer
30	PODLISTAK
Austrougarsko zrakoplovstvo i početak <i>Velikog rata</i>
32	DOMOVINSKI RAT
Nastavak propagande o ugroženosti Srba u Hrvatskoj
33	DUHOVNOST
Brak novog Adama

Nakon Poljske i Češ **CRNI MEDVJED**

Kako bi savezničke snage bile još učinkovitije u nastojanju da osiguraju i očuvaju mir u svijetu, ustrojena je Multinacionalna bojna Vojne policije, čija će uloga doći do punog izražaja kad NATO certificira deklarirane sposobnosti Bojne. Završno ocjenjivanje tih sposobnosti provest će se na sljedećoj zajedničkoj vježbi, koja će se održati u Hrvatskoj u rujnu iduće godine

I prije nego što je Hrvatska postala punopravna članica Sjevernoatlantskog saveza, naše su Oružane snage svojim angažmanom u mirovnim misijama i operacijama dokazale da su pouzdan partner u tim najvažnijim međunarodnim zadaćama. U tom pogledu posebno mjesto zauzima Vojna policija, čiji su pripadnici prvi otišli u Afganistan, a kakav su dojam ostavili najbolje govori podatak da se broj pripadnika OSRH-a u misiji ISAF kontinuirano povećava.

Kako bi savezničke snage bile još učinkovitije u nastojanju da osiguraju i očuvaju mir u svijetu, NATO je odlučio ustrojiti Multinacionalnu bojnu Vojne policije. Projekt je dodijeljen Poljskoj kao vodećoj naciji, a dosad su uključene Češka, Slovačka i Hrvatska. Sa svrhom što bolje međusobne koordinacije, u zemljama koje čine NATO-ovu Multinacionalnu bojnu Vojne policije provode se zajednička uvježbavanja. Svake godine održava se velika vježba Black Bear, a nakon Poljske, ovogodišnja vježba održana je u Češkoj.

Izvrsna priprema za misiju

Vježba je održana od 14. do 24. rujna na području češkog vojnog vježbališta Brezine,

ke,
dolazi u HRVATSKU

S Vodom su u vježbi sudjelovala i tri vojnopolicijska psa – Jessica, zadužena za detekciju eksploziva, i Kent, za detekciju droga, te zaštitno-tragački pas San

gdje je bila smještena i većina sudionika, dok je zapovjedno-upravljački dio (DISTAFF i EXDIR) bio smješten u vojarni "Dedice" u obližnjem mjestu Vyškov. Prethodnica naših snaga, koje su sudjelovale u zapovjednoj odnosno upravljačkoj strukturi vježbe i u Stožeru Bojne, kojemu je na čelu pukovnik Tihomir Zebec, otisla je 14. rujna, dok je Vod Vojne policije, kojim je u ovoj vježbi zapovijedao poručnik Andrej Smolek, krenuo put Češke u noći s 15. na 16. rujna. S njima je bila i naša ekipa, a u sastavu Voda bio je 21 pripadnik Pukovnije VP-a HKoV-a, među kojima pripadnici Satnije specijalne VP i tim za kriminalističke obrade te vodiči pasa. Naime, s Vodom su stigli i tri vojnopolicijska psa – Jessica,

zadužena za detekciju eksploziva, i Kent, za detekciju droga, te San, zaštitno-tragački pas.

Na prvom zajedničkom postrojavanju obavljen je prijenos zapovjednih ovlasti s nacionalnih postrojbi na Multinacionalnu bojnu, kojom trenutačno zapovijeda slovački pukovnik Ludovit Balint. Prva zadaća svih sudionika vježbe bila je provedba gađanja na obližnjem streljištu, *Weapon Zero*, kako bi se provjerila ispravnost i prilagodenost osobnog naoružanja. Naši su vojni policaci imali priliku provjeriti svoje sposobnosti u znatno nepovoljnijim uvjetima od ostalih sudionika vježbe. No, unatoč izrazito lošim vremenskim uvjetima, kiši i magli, uspješno su obavili tu zadaću, koja je podrazumijevala gađanje iz nekoliko vrsta naoružanja. Tako su svi gađali iz pištolja HS 2000, koji je primarno oružje voda VP-a, i iz puške H&K G36, dok su iz puškostrojnica Ultimax i snajperske puške PSG1 te iz taktičke sačmarice (*Shoot Gun*) gađala po dvojica pripadnika VP-a.

Istog su dana dobili zadaću uspostaviti privremeno nadzorno-propusno mjesto (*checkpoint*) u blizini kampa, koji se tijekom vježbe zvao FOB Eagle, a zamišljena zemlja Alfaland. Tada su se prvi put susreli s protivničkim snagama, a incident je završio uhićenjem nekoliko osoba osumnjičenih za ilegalnu nabavu oružja. Tijekom obavljanja sljedeće zadaće, koja je obuhvaćala izviđanje rute opskrbe i pronalaženje alternativnog smjera, naš konvoj napale su protivničke snage. U tom su okrušaju dvojica naših poginula, a jedan je ranjen, te su zatražili zračnu potporu i medicinsku evakuaciju, što je također dio predviđenih scenarija. Određivanje poginulih i ranjenih omogućava je uporaba sustava Miles, kojim su bili obuhvaćeni svi pripadnici igrajućih postrojbi, kao i sva vozila uključena u vježbu, što je dalo dodatnu dozu realnosti.

Poslije je uslijedio i oružani napad na kamp, a zvuci obostrane paljbe i helikopter koji je nadlijetao poprište sukoba samo su pojačavali osjećaj stvarnog doživljaja. Posebno stvarno izgledale su lutke maskirane u masakrira na tijela poginulih vojnika u šatoru koji je pogoden tijekom napada. Bio je to prizor koji nas je podsjetio na to da je za vojnički poziv, uz hrabrost, potreban i izdržljiv želudac. Višesatni očeviđ obavili su naši kriminalisti predvođeni natporučnikom Mariom Krajačićem.

ćem. U njihovoj su ovlasti bili i očevidi nakon nekoliko počinjenih krađa u kampu te okrađeni alkoholizirani vojni policajac, kao i slučaj silovanja te ispitivanje osumnjičenih, tako da su doista imali pune ruke posla.

Ništa lakše nije bilo ni drugima, u što smo se uvjerili prateći ih u gotovo svim zadaćama koje su dobivali preko Taktičko-operativnog centra, gdje su također zajedno s pripadnicima drugih nacija radili i naši. Posebno dinamično bilo je osiguranje štićenih (VIP) osoba, dvojice zapovjednika savezničkih snaga koji su dolazili na pregovore s lokalnim vlastima. Naši su ih dočekali na helidromu, prethodno provjerivši rutu kojom trebaju proći, a prilikom dolaska na mjesto pregovora napali su ih lokalni pobunjenici. Vidjevši da situacija izmiče kontroli, naši su uspješno izvukli štićene osobe i prevezli ih na sigurno. U simuliranom okrušaju, koji se činio potpuno stvarnim, stradala je kamera češkog kolege, a sudeći prema uživljenosti aktera s obje strane pravo je čudo da nije stradao i netko od sudionika vježbe.

Završno ocjenjivanje u Hrvatskoj

Kad je na naše došao red da osiguravaju kamp, mislili smo da ćemo, zajedno s njima, malo predahnuti. No, ubrzo su se počele približavati sumnjive osobe, koje su očito imale zadaću provocirati osiguranje, te su neke uhinčene i dovedene na ispitivanje. Tijekom dana uslijedio je i minobacački napad na kamp, a ni noć nije protekla mirno. Drugog dana u popodnevnim satima naši su ponovno išli na streliste kako bi proveli situacijsko gađanje. Time je završen središnji dio vježbe, nakon čega je uslijedila priprema za Dan uvaženih gostiju, kada su sudionici vježbe visokim

uzvanicima prikazali neke od zajednički uvježbanih vojnopolicijskih zadaća.

Tijekom održavanja vježbe sirena za uzbunu u više se navrata oglašavala i noću pa su svi u kampu u svakom trenutku morali biti spremni za (re)akciju. Činilo se da zapovjedno-upravljačka struktura vježbe, koja je osmisljavala scenarije i incidente, daje sve od sebe kako bi maksimalno zakomplicirala situaciju, prema svjedočenjima onih koji imaju iskustvo sudjelovanja u mirovnim misijama i operacijama, čak i više od uobičajeno očekivanih situacija. No, uglavnom neprospavane noći i prilično naporni dani nisu umanjili sposobnost naših vojnih policajaca, kako onih starijih i iskusnijih tako ni mlađih. Za one koji dosad nisu sudjelovali u mirovним misijama, ovo je bila izvrsna simulacija incidentnih događanja koja bi ih mogla zadesiti u bilo kojoj misiji te ujedno dobrodošla prilika za rad u međunarodnom okruženju.

Za nas koji smo to promatrali s manje ili veće udaljenosti te pokatkad i iz neposredne blizine, sve je izgledalo više nego stvarno, tako da smo se ponekad osjećali kao akteri kakvog akcijskog filma. No, najvažnije je da smo se cijelo vrijeme osjećali potpuno sigurno i zaštićeno, upravo onako kako bi se trebali osjećati i oni kojima naši vojni policajci zajedno s drugim pripadnicima savezničkih snaga osiguravaju mir. S tom je svrhom ustrojena i NATO-ova Multinacionalna bojna Vojna policije, čija će uloga doći do punog izražaja kad NATO certificira deklarirane sposobnosti Bojne, a završno ocjenjivanje tih sposobnosti provest će se na sljedećoj zajedničkoj vježbi, koja će se održati u Hrvatskoj u rujnu iduće godine. ■

(Dojmove sudionika vježbe donosimo u idućem broju)

Prilično naporni dani nisu umanjili sposobnost naših vojnih policajaca, kako onih starijih i iskusnijih tako ni mlađih. Za one koji dosad nisu sudjelovali u mirovnim misijama, ovo je bila izvrsna simulacija incidentnih događanja koja bi ih mogla zadesiti u bilo kojoj misiji te ujedno dobrodošla prilika za rad u međunarodnom okruženju

Sudionici vježbe Black Bear

"Otvoreni smo za jačanje daljnje suradnje u pogledu povećanja broja vaših pripadnika za školovanje na Hrvatskom vojnom učilištu 'Petar Zrinski', posebice na Ratnoj školi, kao i za razmjenu iskustava na planu projekata pribavljanja osoblja u oružane snage", rekao je tajnik Šimunović

Zamjenica ministra obrane BiH u MORH-u

Državni tajnik Ministarstva obrane Pjer Šimunović primio je 25. rujna u službeni posjet izaslanstvo Ministarstva obrane Bosne i Hercegovine predvođeno zamjenicom ministra za upravljanje resursima Marinom Pendeš. Bilateralni susret bio je prilika za razmjenu iskustava na području dosadašnje obrambene suradnje dvaju ministarstava, a posebice za unapređenje suradnje na planu školovanja i edukacije pripadnika MO i OS Bosne i Hercegovine na Hrvatskom vojnom učilištu.

Državni tajnik Šimunović u razgovoru je više puta istaknuo da Ministarstvo obrane RH u potpunosti podupire napore Bosne i Hercegovine na njezinu putu ulaska u NATO savez, te da Hrvatska, kao punopravna članica NATO-a, stoji na raspolaganju za razmjenu iskustava u procesu obrambene reforme kao i za razmjenu iskustava o sudjelovanju u mirovnim misijama, posebice u misiji

ISAF u kojoj odnedavno i sudjeluje Bosna i Hercegovina. Šimunović je pohvalio dosadašnje procese obrambene reforme u BiH, te istaknuo važnost pristupanja Bosne i Hercegovine Američko-jadranskoj povelji, što je u interesu i Hrvatske za širenje suradnje i poticanje zemalja u regiji na pristupanje NATO savezu. "Otvoreni smo i za jačanje daljnje suradnje u pogledu povećanja broja vaših pripadnika za školovanje na Hrvatskom vojnom učilištu 'Petar Zrinski', posebice na Ratnoj školi, kao i za razmjenu iskustava na planu projekata pribavljanja osoblja u oružane snage", rekao je tajnik Šimunović.

Zamjenica ministra obrane BiH Marina Pendeš istaknula je da su iskustva Hrvatske u pristupanju NATO savezu, kao i razmjena iskustava o sudjelovanju hrvatskih pripadnika u mirovnim misijama, izuzetno važni za daljnje napore što ih BiH poduzima u pogledu

pristupanja NATO savezu. Dosadašnju suradnju dvaju ministarstava ocijenila je vrlo uspješnom, a osvrnula se i na suradnju preko Središta za obuku za operacije potpore u miru u Sarajevu i Središta za sigurnosnu suradnju (RACVIAC) kao instrumente za pomoći pri integraciji u NATO.

Ocijenjeno je da se daljnja vojna suradnja treba intenzivirati na nižim razinama radi brže i neposrednije razmjene iskustava. Susretu s izaslanstvom BiH, uz državnog tajnika Šimunovića, nazočili su zamjenik načelnika GSOSRH-a za planove i resurse general-pukovnik Slavko Barić i načelnik Uprave za personalne poslove GSOSRH-a brigadni general Tomo Medved.

OJI

U obilasku škola Hrvatskog vojnog učilišta

Izišao drugi broj CROMIL-a

U izdanju Odjela hrvatskih vojnih glasila, Službe za odnose s javnošću i informiranje MORH-a, potkraj rujna izišao je drugi broj polugodišnjeg časopisa CROMIL. Njegova je primarna namjena promidžba naših Oružanih snaga u svijetu, pa i ovaj broj donosi reportaže o hrvatskom sudjelovanju u međunarodnim mirovnim misijama, podsjeća na najveći ovo-godišnji vanjskopolitički događaj za Hrvatsku – primanje u punopravno članstvo NATO saveza, ali i na dvije važne obljetnice, Dan OSRH i obljetnicu najveće vojno-redarstvene operacije u Domovinskom ratu, Oluje. Osvrće se i na naj-

veću ovogodišnju međunarodnu vojnu vježbu specijalnih postrojbi Jackal Stone 09 održanu na našim vojnim vježbalištima, predstavlja nove dosege naše vojne industrije već prepoznate i cijenjene u svijetu, a donosi i niz drugih tema o školovanju i izobrazbi pripadnika OSRH.

Nadamo se da ćemo našim prilozima na engleskom jeziku, sadržajno kvalitetnima i bogato ilustriranim, još više pridonijeti prepoznavljivosti i ugledu naših Oružanih snaga te da će CROMIL doći u što više ruku diljem svijeta, pružajući mogućnost svima zainteresiranim da saznaju još više o Hrvatskoj vojsci, njezinu razvoju, napretku i uspjesima. CROMIL je dostupan u svim mirovnim misijama u kojima sudjelujemo, vojnim predstavnstvima u svijetu, i hrvatskim veleposlanstvima.

V.P.

Admiral Fitzgerald u HRM-u

Zapovjednik NATO-ova Združenog zapovjedništva Napulj i zapovjednik Američkih pomorskih snaga za Europu, admirал Mark Fitzgerald, bio je 25. i 26. rujna u posjetu Hrvatskoj ratnoj mornarici. Kontraadmiral Ante Urlić upoznao je gosta s ustrojem i zadaćama HRM-a, a admiral Fitzgerald je i ovom prilikom izrazio potporu HRM-u i Republici Hrvatskoj u koracima nakon ulaska u NATO savez. "Da bi se ubrzao proces integracije Hrvatske u NATO, potrebno je iskoristiti sve moguće oblike suradnje, kao što su seminari i školovanje u zemljama članicama NATO-a, te ukrcaj časnika i dočasnika HRM-a na brodove Ratne mornarice

SAD-a", istaknuo je admiral Fitzgerald. Admiral Fitzgerald održao je i predavanje pripadnicima HRM-a o uporabi diplomacije naspram sile u rješavanju konfliktnih situacija. Objasnio je koje su sve radnje potrebne da bi se odbrao najprikladniji pristup za rješavanje konflikt. Poseban naglasak stavio je na proces planiranja i vrednovanja već razrađenih planova te objasnio proces planiranja u zapovjedništvu kojim zapovjeda, a osvrnuo se i na postojeće saveze i asocijacije kojima se učvršćuje suradnja u regiji. U pratnji zapovjednika, admiral Fitzgerald obišao je na kraju brodove Obalne straže RH i Flotile HRM.

OJI

9

BROJ 260 / 2. LISTOPADA 2009.

CIMIC seminar

Od 29. rujna do 1. listopada u prostorima HVU-a proveden je CIMIC seminar. Seminar je, kao aktivnost Integracijskog programa, održan u suradnji s JFC Naples, a sudionici su, uz pripadnike OSRH, bili i djelatnici MORH-a, MVPEI-ja, Ministarstva pravosuđa, Ministarstva regionalnog razvoja, šumarstva i vodnoga gospodarstva, Ministarstva mora, prometa i infrastrukture i Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva.

CIMIC je suradnja u potpori misije između NATO-ovih zapovjednika i civilnih čimbenika, uključujući lokalno stanovništvo i lokalne vlasti, kao i suradnja s međunarodnim, nacionalnim i nevladinim organizacijama i agencijama. Nositelj CIMIC funkcionalnog područja jest Uprava za planiranje GSO-SRH te je uime načelnika Uprave za planiranje, general-bojnika Dragutina Repinca, seminar otvorio brigadir Zdravko Perajica. Istočući važnost civilno-vojne suradnje, osobito u području operacija, brigadir Perajica istaknuo je da je i ova aktivnost, na kojoj uz pripadnike OSRH sudjeluju i pripadnici različitih ministarstava, još jedan doprinos razvoju CIMIC sposobnosti. Tijekom trodnevног seminara razmatrana je NATO-ova CIMIC doktrina, a najviše zanimanja pobudila su iskustva iz vojnih operacija.

K.M.S.

RAZGOVOR**Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT**

**Brigadir Željko Cepanec,
zamjenik direktora RACVIAC-a**

RACVIAC ima perspektivu zato što je skrojen za specifične potrebe regije koja prolazi kroz dinamične sigurnosne promjene pa se neprestano otvaraju nova, zanimljiva područja suradnje. Naše je Središte malo te stoga vrlo fleksibilno i sposobno brzo reagirati i pronaći nova područja i oblike suradnje u zajedničkom interesu

Do veće sigurnosti boljom SIGURNOSNOM SURADNJOM

Uoči jesenskog zasjedanja Multinacionalne savjetodavne skupine (MAG), upravljačkog tijela RACVIAC-a - Središta za sigurnosnu suradnju, razgovarali smo sa zamjenikom direktora RACVIAC-a brigadirom Željkom Cepancem. Neposredno prije dolaska na sadašnju dužnost brigadir Cepanec bio je četiri godine predstavnik Republike Hrvatske u CENTCOM-u u Tampa na Floridi, zapovjedništvu iz kojeg su se izravno vodile aktivnosti u Iraku i Afganistanu. U CENTCOM-u su svoje predstavničke imale 64 zemlje, a glavna zadaća brigadira Cepanca bila je osiguranje nesmetanog rotiranja naših snaga u misiju ISAF u Afganistanu. Kako je na mjesto zamjenika direktora RACVIAC-a došao u vrijeme kad je ta međunarodna organizacija u procesu transformacije, zanimalo nas je vide li se već rezultati tog procesa, što se može očekivati od nadolazećeg zasjedanja MAG-a, te daljnji razvoj i aktivnosti Središta.

Prije gotovo dvije godine RACVIAC je započeo sa svojevrsnom transformacijom, u sklopu koje se težiše njegovih aktivnosti počelo stavljati na širenje sigurnosne suradnje. Što je do sada učinjeno i kakva je uloga RACVIAC-a danas u regiji?

Sigurnosno stanje u jugoistočnoj Evropi kontinuirano se popravlja posljednjih desetak godina. Većina je zemalja u ovoj regiji na putu ulaska u euroatlantske integracije. Doduše, neke su na početku, dok su neke već potpuno uključene. Posljednjim proširenjem NATO saveza na Hrvatsku i Albaniju, kao i uključivanjem Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije u program Partnerstvo za mir dodatno se stabiliziralo nekada iznimno trusno područje. Naravno, prateći navedene promjene i RACVIAC se prilagođavao te je, uz područje nadzora naoružanja kao svoju temeljnu aktivnost, razvio sposobnosti u dva dodatna područja. Jedno je reforma u sigurnosnom sektoru, uključujući prenamjenu resursa obrane i tranziciju vojnog osoblja, a drugo je međunarodna i regionalna suradnja s naglaskom na euroatlantske integracije. Time se došlo do tri glavna područja aktivnosti kojima

će se RACVIAC - Središte za sigurnosnu suradnju baviti u budućnosti. Znači, područje aktivnosti je prošireno s vojnosigurnosnih pitanja na širi spektor sigurnosnih izazova, za koje je MAG procijenio da su zanimljivi u nadolazećem razdoblju, dok je u isto vrijeme zadržan naziv RACVIAC kao prepoznatljiv i etabiran brand u regiji i šire.

Spomenuli ste edukativni karakter aktivnosti koje provodite. Na što ste konkretno mislili?

Nastojimo da u svakoj aktivnosti koju provodimo sudjeluju eksperti iz područja koje se obrađuje, kako predstavnici akademске zajednice, tako i međunarodno priznati stručnjaci. Takvim se pristupom osigurava polaznicima naših seminara i sudionicima na konferencijama ono najbolje što struka u ciljanim područjima može pružiti, a što je s druge strane dostupno našim skromnim finansijskim mogućnostima. Do sada je takav pristup donosio dobre rezultate, o čemu govore podaci da je u ovih gotovo devet godina provedeno gotovo dvjesto aktivnosti s oko 4500 polaznika i predavača iz zemalja Europe i Sjeverne Amerike. Svrha svih naših aktivnosti jest bolje poznavanje materije koja je predmet aktivnosti, ali isto tako i veće međusobno razumijevanje među polaznicima što ponekad dolaze iz država koje nisu u idiličnim odnosima. Samim time širenje ideje o zajedničkoj potrebi za većom sigurnošću kroz bolju sigurnosnu suradnju, što se jasno vidi u našem radu, dobiva i edukativnu dimenziju. Plan da RACVIAC postane više akademski orientiran prije svega ovisi o državama članicama i njihovim mogućnostima da, uz časnike koji su sada upućeni na rad u Središte, pošalju i civilne stručnjake.

Kakvi su učinci aktivnosti koje RACVIAC provodi?

To je pitanje s kojim se, vjerujem, često susreću vodeći ljudi sličnih organizacija. Ako bismo bili zaokupljeni neposrednom metrikom, onda bismo mogli govoriti o nešto više od trideset aktivnosti godišnje s pripadajućim broj-

kama predavača i polaznika. No, ako govorimo o ukupnim učincima, onda je to mnogo teže izmjeriti na ovaj način. Naime, RACVIAC je svojevrsna platforma za okupljanje predstavnika država i istaknutih stručnjaka iz pojedinih područja, i to ne samo iz ministarstava obrane nego i iz drugih ministarstava i tijela državne uprave, akademske zajednice, UN-a, OEES-a, NATO-a, EU-a. Time se ljudi koji rade na sličnim poslovima upoznaju i stvaraju novu kvalitetu međusobnih odnosa, koji dugoročno daju bolje rezultate nego što bi davali u čisto institucionalnom okviru. Dovoljno je reći kako RACVIAC-u tepaju da je mali George C. Marshall centar, što je samo po sebi iznimian kompliment imajući u vidu kolika je uloga Marshall centra u zadnjih petnaestak godina.

U RACVIAC-u danas sudjeluje trideset zemalja

Koliko RACVIAC ima članica i može li se očekivati da vam se pridruže i neke nove zemlje?

Danas u radu RACVIAC-a sudjeluje 30 zemalja, i to 11 zemalja iz regije (core members), 14 pridruženih članica i pet zemalja promatrača. Naše aktivnosti primarno su usmjerenе na zemlje u regiji, iako u njima sudjeluju i polaznici i predavači iz drugih zemalja. Tijekom boravka u Republici Hrvatskoj, posjetio nas je i belgijski ministar obrane, koji je izjavio da će i Belgija donijeti zastavu u RACVIAC. Isto tako, imamo najavu da će i Ruska Federacija, koja je pridružena članica, pojačati svoj angažman i sudjelovati u većem broju aktivnosti.

Hoće li se plan aktivnosti za sljedeću godinu proširiti i temama iz nekih drugih područja?

Jedna od novih tema koja nam je u planu vezana je za zaštitu okoliša, a u planu naših aktivnosti za sljedeću godinu ponuđena je i tema iz područja medureligijskog dijaloga. Namjera nam je proširiti i suradnju s NATO-om, s kojim surađujemo u području obrambenih resursa, i to na područje zrakoplovnog traganja i spašavanja. Naravno, to su samo neke novine koje se mogu očekivati s obzirom na to da svaka

država članica MAG-a može dodatno predložiti njoj zanimljive aktivnosti. Valja ipak spomenuti da recesija čini svoje te bi se moglo dogoditi da pojedine države smanje svoj doprinos u Središtu brojem angažiranih predstavnika ili sponzoriranih aktivnosti. U tom slučaju, unatoč tome što planiramo, možda nećemo moći povećati broj aktivnosti koje organiziramo.

Središte s perspektivom

Kako surađujete sa srodnim institucijama i organizacijama?

RACVIAC je u stručnim krugovima u inozemstvu itekako poznat. Štoviše, može se ustvrditi da je, nažalost, više poznat u inozemstvu nego u Hrvatskoj. Primjerice, memorandumi o suradnji potpisani su s Marshall centrom, NATO-ovom školom iz Oberammergaua (ova škola ima samo tri memoranduma o suradnji, od kojih je jedan s RACVIAC-om), GCSP-om (Geneva Centre for Security Policy), CESS-om (Centre for European Security Studies, Groningen, Nizozemska), UNICRI-jem, SEESAC-om, CCMR-om i drugima, a u postupku je potpisivanje memoranduma s DCAF-om iz Ženeve i DPPI-jem iz Sarajeva. Zajedničke aktivnosti organiziraju se s OEES-om, NATO-om, UNDP-om, EU-om, gdje je primjerice OEES zatražio od nas pomoći pri formiranju institucije slične RACVIAC-u, ali za pitanja nadzora granica i prekogranične suradnje u dalekom Tadžikistanu.

S kojim tijelima državne uprave u Hrvatskoj najviše surađujete?

S obzirom na narav naših aktivnosti, osim s Ministarstvom obrane nužna nam je i suradnja s Ministarstvom vanjskih poslova i europskih integracija. Tu su učinjeni pozitivni pomaci, ali još ima mnogo prostora za proširenje i produbljivanje suradnje. Pokrenuli smo inicijativu da u RACVIAC-u bude stalno zaposlen i predstavnik iz Ministarstva vanjskih poslova. RACVIAC je međunarodna organizacija, a to se samo zbog toga što smo smješteni u Hrvatskoj često zna smetnuti s uma. Za rad u RACVIAC-u morate raspolagati nekim posebnim znanjima i sposobnostima, ali svakome tko ovamo dođe radiće pruža se rijetka mogućnost da stekne iskustvo rada u međunarodnoj sredini, što ima neprocjenjivo značenje. Oni koji žele doći ozbiljno raditi skupa s kolegama iz dvanaest različitih zemalja mogu u profesionalnom smislu dobiti doista mnogo. Stoga očekujemo veće zanimanje za dostupna mjesta u Središtu.

Je li se, u sklopu aktualne transformacije, mijenjala i uloga i mjesto djelatnika MORH-a i OSRH-a u RACVIAC-u?

Ne. Hrvatska, točnije MORH, popunjava mjesto zamjenika direktora, stručnjaka za pojedinu područja, te još neke druge položaje kao što su odnosi s javnošću i logistika. Sve su to bitni položaji za što bolje funkcioniranje ovog međunarodnog Središta u našoj zemlji.

Uskoro će se održati zasjedanje MAG-a? O čemu će raspravljati i kakva su vam očekivanja?

Predsjedavajući MAG-a je državni tajnik MORH-a, Pjer Šimunović, i to u razdoblju koje je bilo vrlo važno za RACVIAC. Zasjedanje MAG-a održava se dva puta godišnje, a na ovom jesenskom MAG-u, koji će se održati 5. i 6. listopada u našem Središtu u Rakitiju, velika će pozornost biti usmjerena na izglasavanje novog pravnog statusa, zatim na izbor novog predsedavajućeg MAG-a, potvrđivanje novog direktora RACVIAC-a, a raspravljat će se i o financiranju RACVIAC-a. Proračun za iduću godinu bit će izuzetno važna tema, jer temeljni proračun financiraju zemlje regije, a pridružene članice financiraju proračun aktivnosti. Dakle, imamo prijedloga plana aktivnosti i pridružene članice biraju koja će što sponzorirati. Jedna od tema bit će vezana i za popunjavanje RACVIAC-a novim osobljem, jer velikom broju naših djelatnika u nadolazećem razdoblju istječe mandat.

Kakvim biste ocijenili položaj RACVIAC-a danas?

RACVIAC sada ima prilično nezavisan položaj i mislim da će tako i ostati. Još uvijek smo u transformaciji od više vojno orijentirane organizacije prema civilnoj, akademski usmjerenoj organizaciji. Pomaže se vide prvi rezultati transformacije, a mnogo očekujemo od odluka na zasjedanju MAG-a, na kojem bi se naši planovi trebali potvrditi i usvojiti.

Htio bih se još osvrnuti na teze da je RACVIAC ispunio svoju prvobitnu zadaću te da se postavlja pitanje ima li on perspektive jer se i mnoge druge institucije bave sličnim aktivnostima. Naravno da RACVIAC ima perspektivu, i to zato što je skrojen za specifične potrebe regije koja prolazi kroz dinamične sigurnosne promjene pa se ne prestano otvaraju nova, zanimljiva područja suradnje. Naše je Središte malo te stoga vrlo fleksibilno i sposobno brzo reagirati i pronaći nova područja i oblike suradnje u zajedničkom interesu. Zato vjerujem da ima itekako dobru budućnost. ■

Prisega trećeg naraštaja dragovoljnih ročnika

U Požegi, u Središtu za temeljnu obuku, 26. rujna održana je svečanost polaganja prisege 3. naraštaja vojnika na dragovoljnem služenju vojnog roka. Svečanu prisegu položilo je 210 dragovoljnih ročnika i 30 dragovoljnih ročnica. Nazočni su bili visoki vojni i civilni uzvanici te roditelji, rodbina i prijatelji.

Čestitajući ročnicima na položenoj prisuzi, izaslanik MORH-a Nenad Smolčec, ravnatelj Uprave za ljudske resurse, izrazio je nadu da će većina dragovoljnih

ročnika postati i profesionalni vojnici.

Ročnicima se obratio i izaslanik načelnika CSO-SRH-a, general-pukovnik Slavko Barić, koji je istaknuo da je vojni poziv jedno od najčasnijih zanimanja te da je služenje domovini i promicanje njezinih interesa diljem svijeta kroz vojni poziv jedna od etičkih normi u svim vojskama svijeta, pa tako i u OSRH. Zahvalio je ročnicima što

su izabrali ovaj put te im poželio da budu ustrajni u nakani da časno služe Republici Hrvatskoj.

OJI

U dvodnevnom posjetu OSRH krajem rujna boravio je glavni zapovjednik NATO-a za Europu i zapovjednik Europskog zapovjedništva američkih snaga za Europu, admi-

Admiral James G. Stavridis u posjetu OSRH

ral James G. Stavridis koji je tom prigodom posjetio HRM te nazočio prezentaciji dijela vježbe Jackal Stone 09 koja se odvija na moru. Nakon prezentacije admirala Stavridisa i kontraadmirala Zdenka Simića, zamjenik načelnika GS-a za operacije, održali su radni sastanak tijekom kojeg je admirala Stavridis rekao kako daje punu potporu Hrvatskoj kao novoj članici NATO saveza. U sklopu posjeta Zapovjedništvu međunarodne vojne vježbe Jackal Stone, admirala Stavridisa susreo se i sa zapovjednikom 93. zrakoplovne baze, brigadirom Miroslavom Kovačem. Za uspomenu na boravak u vojarni "Zemunik" domaćini su visokom gostu darovali fotografiju akro-grupe "Krila Oluje".

M.K.

Zapovjednik Grčke ratne mornarice posjetio HRM

U posjetu Hrvatskoj ratnoj mornarici 23. rujna bio je zapovjednik Grčke ratne mornarice, viceadmiral Georgios Karamalikis. Tijekom svog prvog bilateralnog posjeta našoj mornarici, koji je trajao tri dana, viceadmiral Karamalikis je obišao pomorsku bazu Lora, vojarnu "Divulje" i raketnu bazu u Žrnovnici.

Nakon svečanog dočeka u Lori, zapovjednik HRM-a kontraadmiral Ante Urlić održao je s gostom radni sastanak o najvažnijim temama bilateralne suradnje dviju mornarica, a razgovaralo se i o temama vezanima uz obveze HRM-a nakon ulaska u NATO savez te novostima u organizaciji nakon transformacije NATO saveza. Obalna straža je i ovaj put bila jedna od tema

razgovora, te se viceadmiral Karamalikis osvrnuo na njihova iskustva obalne straže u funkciji globalne obalne straže. Kontraadmiral Urlić je upoznao gosta s hrvatskim sudjelovanjem u operaciji EU-a ATALANTA. Osim pomorske operacije u somalskim vodama, Grčka mornarica sudjeluju sa sedamdesetak brodova i u ostalim savezničkim aktivnostima na moru, na regionalnoj i svjetskoj razini. Na kraju razgovora, viceadmiral Karamalikis je ponudio široku suradnju s našom mornaricom, u svim oblicima školovanja

i obuke, kao i ukrcaj pripadnika naše mornarice na grčke brodove.

Viceadmiral Karamalikis posjetio je i brodove Flotile HRM-a "Kralj Dmitar Zvonimir" i "Vukovar", te brod "Krka".

OJI

Snimio Davor KIRIN

U Maloj dvorani "Zvonimir" Doma OSRH održana je 28. rujna svečanost primopredaje dužnosti prvog dočasnika OSRH između dosadašnjeg časničkog namjesnika Gorana Turka i novoimenovanog časničkog namjesnika Željka

Primopredaja dužnosti prvog dočasnika OSRH

Bilića. Na svečanosti je bio izaslanik ministra obrane, ravnatelj Uprave za ljudske resurse Nenad Smolčec, načelnik GSOSRH-a general zbora Josip Lucić sa zamjenicima, svi zapovjednici grana i načelnici Uprava te prvi dočasnici u postrojbama.

Časničkom namjesniku Turku ovom je prigodom uručena pismena pohvala ministra obrane za uspješno obavljene zadaće i natprosječne rezultate u izvršavanju postavljenih zadaća u mirovnoj operaciji ISAF u Afganistanu, te plaketa GSOSRH. General Lucić u svom je obraćanju istaknuo doprinos

časničkog namjesnika Turka u izradi dokumenata za DPR, planova za izobrazbu i obuku vojnika, provedbu temeljnog kampa dočasnika svih rodova i preduputnu obuku za ISAF, te zalaganje da inozemni polaznici i dočasnici OS-a pohađaju Visoku dočasničku školu u Republici Hrvatskoj. Primopredaja je završena uručenjem značke prvog dočasnika OSRH novoimenovanom prvom dočasniku, časničkom namjesniku Željku Biliću. Časnički namjesnik Turk odlazi na novu dužnost u vojno predstavništvo pri NATO-u, u Zapovjedništvo za operacije.

I.M.

Predavanje finskog admirala na HVU

U sklopu bilateralne vojne suradnje s Republikom Finskom, na HVU je 25. rujna admiral u mirovini Pauli Juhani Kaskeala održao predavanje. Visokog gosta dočekao je ravnatelj HVU-a general-bojnik Mirko Šundov s najbližim suradnicima, a na predavanju su bili polaznici RŠ "Ban Josip Jelačić", ZSS "Blago Zadro", Visoke dočasničke izobrazbe, čelnici ustrojbenih cjelina Ravnateljstva HVU, načelnici katedri Dekanata HVU te nastavnici katedri Dekanata HVU. Nakon zanimljivog predavanja o geopolitičkom i geostrateškom položaju Republike Finske, ustroju finske vojske, sudjelovanju u međunarodnim vojnim operacijama i misijama, postavljeno je niz pitanja na koje je admiral Kaskeala vrlo stručno i temeljito odgovorio.

Z.L.

Snimio Z. LOVĀŽEN

Radni sastanak u SzOIDL-u

U Središtu za obuku i doktrinu logistike u Požegi 24. rujna održan je radni sastanak na temu "Ažuriranje i izrada nastavnih planova i programa izobrazbe dočasnika i časnika 1. i 2. razine u skladu s Konceptom izobrazbe za potrebe OS RH" (specijalistički dio službi borbene potpore). Sljedeća tema otvorena na ovom radnom sastanku bila je "Naučene lekcije" iz funkcionalnog područje logistike, a raspravljalo se i o hijerarhiji izrade doktrinskih dokumenata, osobito onih koji se

odnose na službe borbene potpore, gdje je Središte, u skladu sa smjernicama za razvoj SzOIDL-a, nositelj izrade. Sljedeći je sastanak, na temelju smjernica i zaključaka koji su proizšli s ovog sastanka, najavljen za kraj godine. Na sastanku su, uz zapovjednika Zapovjedništva za potporu brigadnog generala Matu Ostovića i djetatnika SzOIDL-a, bili predstavnici Uprave za logistiku GSOSRH, Hrvatskog vojnog učilišta "Petar Zrinski" i Dočasničke škole.

OJI

Izložba uz Dan neovisnosti RH

U Galeriji "Zvonimir", Bauerova 33, u utorak 6. listopada 2009. u 19 sati bit će otvorene izložbe "Bogatstvo razlicitosti likovnog stvaranja hrvatskih ratnih veterana 1990.-2009.". Izložbu u prigodi Dana neovisnosti RH organizira Zajednica udruge Hrvatski ratni veterani, a izlažu njihovi članovi: Pero Jelisić, akad. kipar, Slavko Marić, akad. slikar, i eng. Vjekoslav Španjol, sakralni postav. Izložba se može razgledati do 13. listopada u radno vrijeme Galerije: ponedjeljak-petak od 11 do 18, subotom od 10 do 12 sati, nedjeljom i blagdanom zatvoreno.

Sprečavanje oružanog nasilja

U vojarni "Vitez Damir Martić", u Rakitju, od 22. do 24. rujna održan je međunarodni seminar na temu "Sprečavanje oružanog nasilja: pregled nacionalnih projekata i identificiranje mogućnosti poboljšanja". Seminar su zajednički organizirali RACVIAC – Središte za sigurnosnu suradnju i Središte za kontrolu malog i lakog oružja za Jugoistočnu Europu (SEESAC). Seminar je okupio tridesetak sudionika iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Moldavije, Srbije, te predstavnike UNDP-a, Vijeća za regionalnu suradnju (Regional Cooperation Council) i nekoliko nevladinih organizacija.

Vrlo važan kontekst ovoga seminara jest Ženevska deklaracija o oružanom nasilju i razvoju, koja je donesena 7. lipnja 2006., odnosno napredak u njezinoj primjeni realiziranja određenih obveza što su ih preuzele zemlje potpisnice. Prevencija i reduciranje oružanog nasilja jedan je od velikih i važnih strateških ciljeva diljem svijeta, pa tako i Jugoistočne Europe, gdje je u nedavnoj prošlosti bilo oružanih sukoba koji su nakon potpisanih primirja dodatno i dugoročno "kontaminirali" regiju lakom dostupnošću malog i lakog vatretnog oružja. Nesumnjivo da je to velika ugroza za gospodarski i društveni razvoj pojedine

države. Najveću cijenu plaćaju ljudski životi, a prema statistici UN-a, od 2004. do 2007. od malog i lakog vatretnog oružja stradalo je više od 200 000 ljudi diljem svijeta. Jasno je da je to stvarna i svakodnevna prijetnja društvu, znatno bliža i realnija nego, primjerice, ugroza od oružja za masovno uništenje. U tom smislu vrlo je važno podizanje svijesti o eroziji suvremenog društva koju uzrokuju malo i lako vatretna oružja, što je jedan od ciljeva Ženevske deklaracije. Dragocjena posebnost održanog seminara jest činjenica da je to bila prilika za okupljanje djelatnika ministarstava unutarnjih poslova zemalja regije, odnosno različitih stručnjaka koji su svakodnevno usmjereni na prevenciju i reduciranje oružanog nasilja.

Dio je seminara bio organiziran u obliku radionica, u kojima su polaznici razrađivali određena pitanja kao što su uništavanje oružja i streljiva, definiranje viška oružja i streljiva, međunarodna suradnja i mobiliziranje potrebnih resursa. Osim toga, to je bila i dobra prilika za ekspertnu razmjenu iskustava o problematiči malog i lakog oružja, njegova ilegalnog širenja i uporabe, te sve snažnijih nastojanja u Jugoistočnoj Europi da se tome stane na kraj. ■

Ženevska deklaracija o oružanom nasilju i razvoju donesena je na ministarskom samitu u Ženevi 7. lipnja 2006., na kojemu su sudjelovale 42 zemlje i 17 organizacija. Do danas ju je potpisalo 108 zemalja svijeta, a Republika Hrvatska ju je prihvatile Zaključkom na 34. sjednici Vlade RH 10. srpnja 2008.

15

BROJ 260 / 2. LISTOPADA 2009.

HRVATSKI Vjesnik

Seminar su uvodnim govorima otvorili Diman Dimov, čelnik SEESAC-a, i Nedžad S. Hadžimusić, direktor RACVIAC-a

Na seminaru je bilo tridesetak sudionika iz Jugoistočne Europe, uglavnom djelatnika u ministarstvima unutarnjih poslova

Cilj vježbe bilo je unapređenje suradnje i koordinacije zemalja članica

Mehanizma Europske unije za suradnju na području civilne zaštite, što

potiče suradnju država članica, pristupnih država i trećih država pri otklanjanju posljedica velikih nesreća i katastrofa

EU vježba Danubiu

Republika Hrvatska je sudjelovala na međunarodnoj terenskoj vježbi zaštite i spašavanja Danubius 2009, koja je u organizaciji Europske komisije i Generalnog inspektorata za izvanredne situacije Rumunjske održana od 9. do 13. rujna u županiji Giurgiu u Rumunjskoj. Glavna tema vježbe bio je katastrofalan potres koji je pogodio područje županije Giurgiu. Posljedice potresa jesu velik broj srušenih

objekata, kontaminacija opasnim tvarima, požari na objektima, pogotovo gospodarskim, pucanje brana i nasipa te rušenje mostova, što je izazvalo poplave.

Republiku Hrvatsku na vježbi su predstavljali pripadnici posebne skupine Državne uprave za zaštitu i spašavanje, ustrojene za ovu vježbu, s ekipom Civilne zaštite za zaštitu i spašavanje iz vode te ekipom za traganje i spašavanje iz ruševina sa psima (ukupno

Na vježbi su sa svojim timovima za zaštitu i spašavanje uz Hrvatsku i organizatora Rumunjsku sudjelovale još Mađarska, Austrija, Njemačka i Bugarska

22 pripadnika, sedam vozila i dva čamca). U hrvatskom timu za traganje i spašavanje

Republici Hrvatskoj je ovo druga terenska vježba na kojoj sudjeluje, a koja je organizirana pod okriljem EU. Prošle godine postrojba RH je sudjelovala na vježbi HUROMEX 2008.

U vježbi je sudjelovao i liječnički tim Ustanove za hitnu medicinsku pomoć iz Zagreba te dvije novinarke. Hrvatski tim sudjelovao je s vlastitom opremom za traganje i spašavanje.

Na vježbi su sa svojim timovima za zaštitu i spašavanje uz Hrvatsku i organizatora Rumunjsku sudjelovale još Mađarska, Austrija, Njemačka i Bugarska.

Aktivni dio vježbe koncipiran je tako da su timovi krenuli prema Rumunjskoj 8. rujna. U popodnevnim satima stigli su na mađarsko-rumunjsku granicu, odakle su uz pratnju zemlje domaćina stigli do Sibiu, gdje je bilo organizirano noćenje. U tom segmentu vježbe testirane su procedure ubrzanog prelaska državne granice.

Drugi dan timovi su nastavili prema županiji Giurgiu, a u kamp su stigli oko 16 sati. Zapovjednici timova javili su se u EU OSOCC (Terenski operativni centar za koordinaciju djelovanja), gdje su dobili prve podatke o razmjerima katastrofe, trenutačnoj situaciji i zadaćama koje očekuju timove.

Operativni rad na terenu počeo je 10. rujna u jutarnjim satima, u skladu s pristiglim zapovijedima. Ekipe su do bile zadaće prema svojim kapacitetima te same pomoći GPS uređaja odlaže na lokacije, gdje odraduju poslove, i vraća-

ju se u bazu ili, prema pristiglim novim zapovijedima, idu na novi položaj.

Dan poslije održan je Dan uvaženih gostiju (VIP), u sklopu kojega su VIP gosti obilazili lokacije vježbe u organizaciji protokola rumunjskog Generalnog inspektorata za izvanredna stanja. Zadnjeg dana vježbe održana je analiza vježbe za promatrače i vodstva timova.

Uime Republike Hrvatske u VIP programu je sudjelovao ravnatelj DUZS-a Damir Trut, koji je rekao: "Važno je sudjelovati na ovakvim vježbama. To je pokazatelj da Hrvatska može biti konkretni partner svim evropskim zemljama. Mi smo do sada sudjelovali u vježbama NATO-a, a prošle godine i u vježbi EU na granici Mađarske i Rumunjske. Ove godine smo na granici Rumunjske i Bugarske. Naši timovi, po onome što sam osobno video, - što mi je još draže – i po onome što sam čuo od kolega iz drugih zemalja, jesu najbolji. Iz viđenoga, svi su timovi u svojim zadaćama vrhunski i u samom vrhu osposobljenosti i opremljenosti timova EU. Hrvatskoj ova vježba svakako koristi bez obzira na to što još nije zemlja članica EU. U ovom sustavu, sustavu zaštite i spašavanja, Hrvatska je punopravna članica EU. Znači, sa svim mogućnostima, ali i sa svim obvezama. Mi moramo poslati svoje timove u pomoći onim zemljama koje su potrebite i ugrožene, moramo biti sudionici svih onih aktivnosti koje se događaju u EU, ali isto tako možemo koristiti i pomoći zemalja EU, kako materijalnu tako i financijsku."

Republici Hrvatskoj je ovo druga terenska vježba na kojoj sudjeluje, a koja je organizirana pod okriljem EU. Prošle godine postrojba RH je sudjelovala na vježbi HUROMEX 2008. ■

iz ruševina sudjelovalo je šest spašavatelja Hrvatske gorske službe spašavanja (stanica Zagreb) i dva vodiča s dva potražna psa iz Kluba za obuku službenih i sportskih pasa (KOSSP) "Zagreb". U timu za spašavanje na vodi sudjelovalo je šest spašavatelja iz Kluba za podvodne aktivnosti "Mursa" iz Osijeka, koji su ujedno pripadnici interventne specijalističke državne postrojbe za spašavanje DUZS-a - zona Osijek.

Tanke solarne ćelije

Američka tvrtka New Energy Technologies Inc razvija novu tehnologiju prozirnih solarnih ćelija SolarWindow koja ima znatne prednosti nad dosadašnjim tehnologijama. Standardne krute solarne ćelije rade se na silicijskom podlošku koji je skup i krhak. Nove generacije fleksibilnih fotonaponskih ćelija naprednih tehnologija, npr. amorfognog silicija, bakar-indij-galenij-selenid ili pak kadmij-telurid skupe su za proizvodnju jer traže visoku temperaturu i visoki tlak tijekom procesa. SolarWindow ćelije rade se jeftinim postupkom bez visoke temperaturе i pritiska, bazirane su na organskim materijalima vodiku i ugljiku. Proizvode napon i pod prirodnom i pod umjetnom rasvjetom. Veličina SolarWindow ćelije je četvrtina zrna riže, a istraživači vjeruju da će zbog tih značajki omogućiti jeftinu proizvodnju i postavljanje na razne površine. Zbog prozirnosti moglo bi se rabiti na prozorskim staklima i sličnim površinama.

M. PETROVIĆ

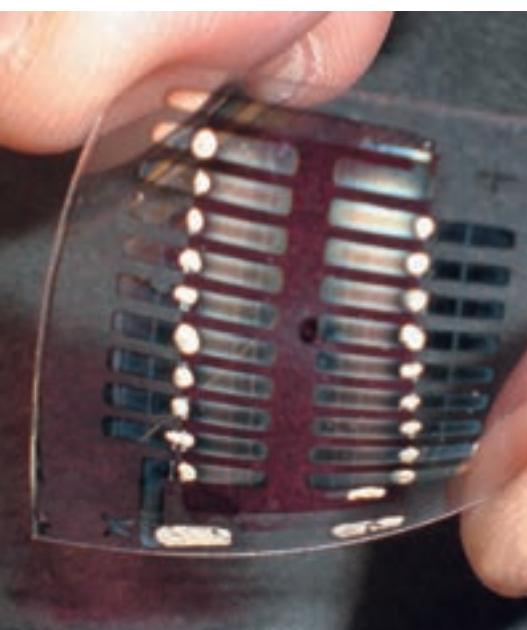

Foto: Business Wire

PORINUT DRUGI JAPANSKI NOSAČ HELIKOPTERA

Drugi brod klase Hyuga namijenjen japanskoj ratnoj mornarici, svečano je porinut 21. kolovoza u brodogradilištu japanske korporacije Ishikawajima-Harima Heavy Industries (IHI) Marine United Inc. u Jokohami. Novi brod, kao i njegov prethodnik, klasificiran je kao razarač koji nosi helikoptere, namijenjen ponajprije protupodmorničkoj borbi i humanitarno-logističkoj potpori. Drugi brod u klasi nosi oznaku DDH 181 i ime Ise, duljine je 197 m te istisnine 13

950 t te može nositi do 11 helikoptera na palubi i spremištima ispod palube. Službena dostava broda trebala bi biti u ožujku 2010.

Nešto prije samog porinuća, japska je mornarica primila u svoju flotu novi ledolomac istisnine oko 12 650 t, nazvan JMSDS Shirase. Novo plovilo je već četvrti antarktički istraživački brod te je prva službena plovidba predviđena za studeni ove godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

SAT ZA VJEŽBAČE

Tvrtka Garmin, poznata po navigacijskoj opremi, predstavila je novi sat-ručni računalni uređaj za praćenje vježbanja korisnika. Riječ je o modelu oznake FR60 koji dolazi u muškoj (mase 44 gr) i ženskoj (41 gr) inačici. FR60 je opremljen bežičnom tehnologijom ANT+ koja omogućava spajanje s drugim uređajima kao što su senzor za nadzor rada srca ili pedometar za brojanje koraka i razdaljine. Dolazi s USB uređajem s ANT+ protokolom koji se utakne u PC ili Mac računalo. Omogućava automatsko skidanje zabilježenih podataka te praćenje statistike rada korisnika i njegova napretka u posebnoj računalnoj aplikaciji. Korisnik tako može vidjeti koliko je ustvari vježbao i kakav je napredak (ili nazadak)

Foto: Business Wire

postigao tijekom vremena. Sat je vodonepropustan (ali nije za ronjenje), ima bateriju trajanja do godinu dana koju može mijenjati korisnik.

M. PETROVIĆ

ALENIA AERONAUTICA POBOLJŠAVA PERFORMANSE SPARTANIMA

Talijanski proizvođač zrakoplovne tehnike tvrtka Alenia Aeronautica, koja je sa svojim transportnim avionom C-27J Spartan tijekom 2007. pobijedila na američkom JCA (Joint Cargo Aircraft) natjecaju, tijekom rujna predložila je američkom ratnom zrakoplovstvu poboljšanje performansi novonaručenih aviona.

Predložena poboljšanja odnose se na povećanje snage motora Rolls-Royce AE2100-D2 Liberty (inače jakosti 4637 KS) za 10%, odnosno povećanje maksimalne težina na polijetanju od 31 500 kg te povećanja maksimalne težina na slijetanju od 29 500 kg. To upućuje na povećanje nosivosti korisnog tereta

za 1500 kg. Naravno da povećanje snage motora donosi i poboljšanje brzine penjanja, odnosno povećanje maksimalne brzine. Prema navodima Alenie Aeronautice, to se može postići softverskim preinakama FADEC (Full Authority Digital Engine Control) sustava zaduženog za električni nadzor radnih parametara motora. Uz to, takvo poboljšanje ne bi uzrokovalo smanjenje resursa pogonskoj skupini. Alenia Aeronautica se nuda da bi prve probne letove s tako poboljšanim Spartanima mogla obaviti početkom 2010. godine.

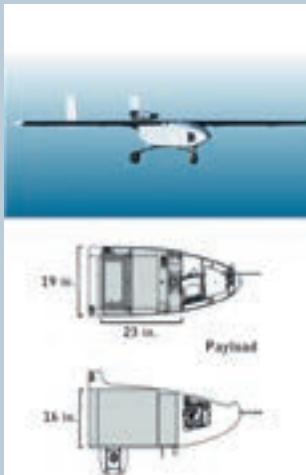
I. SKENDEROVIC

SOCOM NABAVLJA LETJELICE VIKING 400

Sredinom rujna američka tvrtka L-3 Communications Geneva Aerospace skloplila je ugovor vrijedan 250 milijuna američkih dolara s američkim zapovjedništvom za specijalne operacije (USSOCOM - United States Special Operations Command). Ugovorom je specificirana isporuka bespilotnih letjelica Viking 400. Zasad se ne navodi koliko je letjelica i pratećih sustava naručeno te koji je rok isporuke.

Generalno opisujući bespilotni sustav Viking 400 na-

vodi se da je on svojim tehničko-taktičkim odlikama između sustava Puma AE i RQ-7 Shadow. Duljina trupa Vikinga iznosi 4.5 m dok raspon krila iznosi 6.1 m. Letjelica prazna teži 145 kg, te može ponijeti korisnog tereta težine 75-100 kg. Za pogon Vikinga rabi se 498i Twin Boxer motor, koji proizvodi tvrtka Zanzoterra, i jakosti je 39 KS. Autonomija boravka letjelice u zraku iznosi 8 - 12 sati, pri čemu je maksimalni dolet 130 km (ograničenje datalink su-

stava). Raspon brzina koje Viking može postići kreće

se između 111 i 167 km/h. Što se tiče korisnog tereta, ovisno o zadaćama, Viking može nositi razne senzorske pakete poput: elektrooptičkih/infracrvenih, LIDAR (Light Detection And Ranging), SIGINT (SIGnals INTellIGENCE), ELINT te CBRN (Chemical/ Biological/ Radiological/ Nuclear) senzora. Viking 400 može autonomno poljetati i slijetati, odnosno leti po prethodno zadanim i navođenim GPS rutama.

I. SKENDEROVIC

NORVEŠKA NABAVLJA JSS

Norveška ratna mornarica trenutačno je u fazi nabave novog višenamjenskog transportnog broda (Joint Support Ship - JSS), koji bi trebao ući u operativni služ-

bu tijekom 2014. Operativni zahtjevi broda očituju se u potrebi za teretnim brodom s mogućnošću ukrcanja i iskrcaja vozila na kotačima, tzv. roll-on/roll-off teretni brod te zahtjevom za brodom koji bi služio kao flotno plovilo za nadopunu gorivom i provijantom na moru. Ovakva kombinacija tehničkih zahtjeva omogućit će mornarici financijsku uštedu jer neće biti potrebe za gradnjom i održavanjem dvaju brodova različitih namjena. JSS bi trebao biti dugačak oko

180 m s procijenjenom maksimalnom istisninom oko 18 000 t. Imao bi dvije stанице za nadopunu gorivom na moru, dizalicu velikog kapaciteta, dvije stанице za nadopunu tijekom plovidbe, letnu palubu i hangar za dva helikoptera. Također će imati mogućnost transporta osoblja i postrojbi, opreme i vozila. Kao sekundarna uloga koju bi ovaj brod trebao ispunjavati jest mogućnost pružanja humanitarne pomoći.

M. PTIĆ GRŽELJ

ELEKTRIČNI KAMION

Tvrta PVI iz francuskog Gretza, inače proizvođač specijaliziranih teretnih vozila, u suradnji s Renaultom radi na razvoju kamiona na električni pogon. Kao izvor energije rabe litij-željezo-magnezij-fosfat baterije američke tvrtke Valence. Prvi električni kamion iz te suradnje jest Maxity. Inače je riječ o klasičnom kamionu iz Renaultova kamionskog programa koji je PVI preuredio u potpuno električno vozilo. Maxity je lako dostavno vozilo malih gabarita i

dobre okretnosti, nosivosti oko dvije tone (ovisi o inačici), razvijeno za dostavu u zakrčenim gradskim ulicama. Električna će inačica omogućiti vožnju s nultom emisijom CO₂, što je za gradske uvjete vrlo važno. Električna su vozila također znatno tiša u vožnji, što je također važno, osobito u stambenim područjima. Najveća brzina vozila, prema neslužbenim podacima iznosi oko 70 km/h a autonomija je oko 100 km.

M. PETROVIĆ

Foto: Business Wire

T-HAWK LETI ZA IRAK I AFGANISTAN

Američke oružane snage su u sklopu Small and Tactical Unmanned Air Systems programa nedavno sklopile ugovor s tvrtkom Honeywell Defense and Space Electronic Systems za isporuku 90 mikrobespilotnih sustava RQ-16B Block II, koji još nosi nazive T-Hawk i Tarantula Hawk. Sklopljeni ugovor ima veliki uvjet, a taj je primjena niza poboljšanja na letjelicu prema specifikacijama američke rat-

ne mornarice i marinskog korpusa (čime se postigla oznaka Block II u imenu sustava), da bi letjelica bila što prikladnija za uporabu na području Iraka i Afganistana, gdje će biti poslane već u prosincu ove godine. Mikrobespilotnim letjelicama T-Hawk bit će opremani timovi za razminiranje, odnosno za otkrivanje i uklanjanje improviziranih eksplozivnih naprava radi povećanja njihove sigurnosti na terenu.

T-Hawk koji može polijetati i slijetati okomito teži 8.4 kg, a može ostati u zraku četrdesetak minuta, pri čemu je operativni polumjer 11 km a vrhunac leta 3200 m. Raspon brzina koje može ostvariti je 93 - 130 km/h. Letjelica može nositi elektrooptičke i infracrvene senzore, a za pogon se rabi 3W-56 Twin Boxer motor s četiri KS.

I. SKENDEROVIC

BRAZIL U POTRAZI ZA RAZARAČIMA

Brazilska vlada je objavila da planira nabavu triju razarača u sklopu programa obnove svoje flote. Ovu vijest otkrio je brazilski viceadmiral Francisco Delana na konferenciji Defence IQ Future Naval Plans održanoj u Londonu.

Buduće brodove je opisao kao eskortne, međutim zahtijevana istisnina bi trebala biti oko 6000 t te bi bili naoružani protuzračnim i protubrodskim projektilima i imali 3D radar za pretraživanje i sonarni sustav. Projekti plovila prema zahtijevanim odlikama

mogu se predvići do početka sljedeće godine dok bi se ugovor o njihovoj

gradnji potpisao do kraja 2011. Brazil jača svoje obalne patrolne snage da bi se zaštitila odobalna naftna industrija i ribarstvo te uz nabavu ukupno šest (2+4) patrolnih brodova duljine 54 m, Navio Patrulha (NAPA 500), brazilska ratna mornarica želi nabaviti i nove klase odobalnih patrolnih brodova istisnine 1800 t. Natječaj za dostavu projekata već je otvoren a potpisivanje ugovora trebalo bi uslijediti u roku od godine dana.

M. PTIĆ GRŽELJ

Globalno zagrijavanje otkriva golemi gospodarski potencijal Arktika

Foto: NASA

NOVI HLADNI RAT NA ARKTIKU?

Arktički led, koji je kroz povijest za mnoge pomorce predstavljao nepremostivu prepreku, i koštao mnoge istraživače života, zbog globalnog zagrijavanja mogao bi se u bližoj budućnosti svake godine u ljetnim mjesecima povući i tako omogućiti tranzit robe na području pet puta većem od Mediterana, a i najnovija geološka istraživanja pokazuju da bi se na Arktiku mogla nalaziti čak jedna četvrtina neotkrivenih svjetskih nalazišta naftne koja bi topljenjem leda postala dostupnija i isplativija.

U zadnje dvije godine znanstvenici su preko svjetskih medija skretali pažnju na dramatične promjene u Arktičkom oceanu. Mjerenja su pokazala da je svakog ljeta sve manje leda, te su

neki znanstvenici izašli s procjenom da bi u ljeto 2030. godine mogao potpuno nestati led iz Arktika. Ta procjena je temeljena na mjerenjima koja pokazuju da se prosječna globalna temperatura u zadnja tri desetljeća povećala za jedan Celzijev stupanj, ali da je to povećanje na arktičkom pojusu mnogo dramatičnije i da ono iznosi povećanje prosječne temperature za čak tri Celzijeva stupnja. U nekim predjelima Arktika gdje se ledeni pokrivač potpuno povukao, zabilježen je porast i do pet Celzijevih stupnjeva. Također, vrlo bitnim se smatra podatak o količini leda u ljetnim mjesecima, koja se od sredine sedamdesetih godina upola smanjila, s osam milijuna četvornih

kilometara na četiri milijuna četvornih kilometara.

Dok su znanstvenici i ekolozi zabrinuti negativnim učincima globalnog zagrijavanja, velike energetske korporacije trljaju ruke nad golemom mogućom zaradom koja im se otvara topljenjem leda. Tako donedavno jedan od najsurovijih i najnedostupnijih prostora, onaj Arktičkog oceana, postaje potencijalno velik biznis za brodski tranzit robe i nafntnu industriju, što je rezultiralo povećanim pritiskom različitih lobija na svjetske vlade da usmjeri svoje politike k tom golemom i još nedovoljno istraženom području. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

János HEGEDUS

MAĐARSKO SUDJELOVANJE U RAZVOJU AFGANISTANSKE POLICIJE

Trideset godina nemira i milijuni izbjegličica bez nadje u bolju i mirnu budućnost. Za osobe koje donose odluke u međunarodnoj politici i šefove država bilo je neupitno da je međunarodna zajednica moralu djelovati bez odgađanja. U suprotnom bi postojala bojazan da se nasilje i oružani sukob neće zaustaviti na granicama Afganistana.

Godine 2006. Vlada Republike Mađarske - koja je punopravna članica Organizacije sjevernoatlantskog ugovora - odlučila je da će zemlja sudjelovati u obnovi pod vodstvom Međunarodnih snaga za potporu sigurnosti NATO-a (NATO ISAF) u Afganistanu a Provincijski tim za rekonstrukciju (PRT) na razini bojne bit će razmješten u toj ratom pogodenoj srednjo-azijskoj zemlji. Mađarski PRT 1. listopada 2006. preuzeo je odgovornost od nizozemskog PRT-a u glavnom gradu Pol-e-

Khomri provincije Baghlan. Mađarski policijski savjetodavni i stručni kontingent, kao dio mađarskog Provincijskog tima za rekonstrukciju (HUN PRT), od lipnja 2007. obavlja svoju zadaču u provinciji Baghlan, u sjevernom Afganistanu.

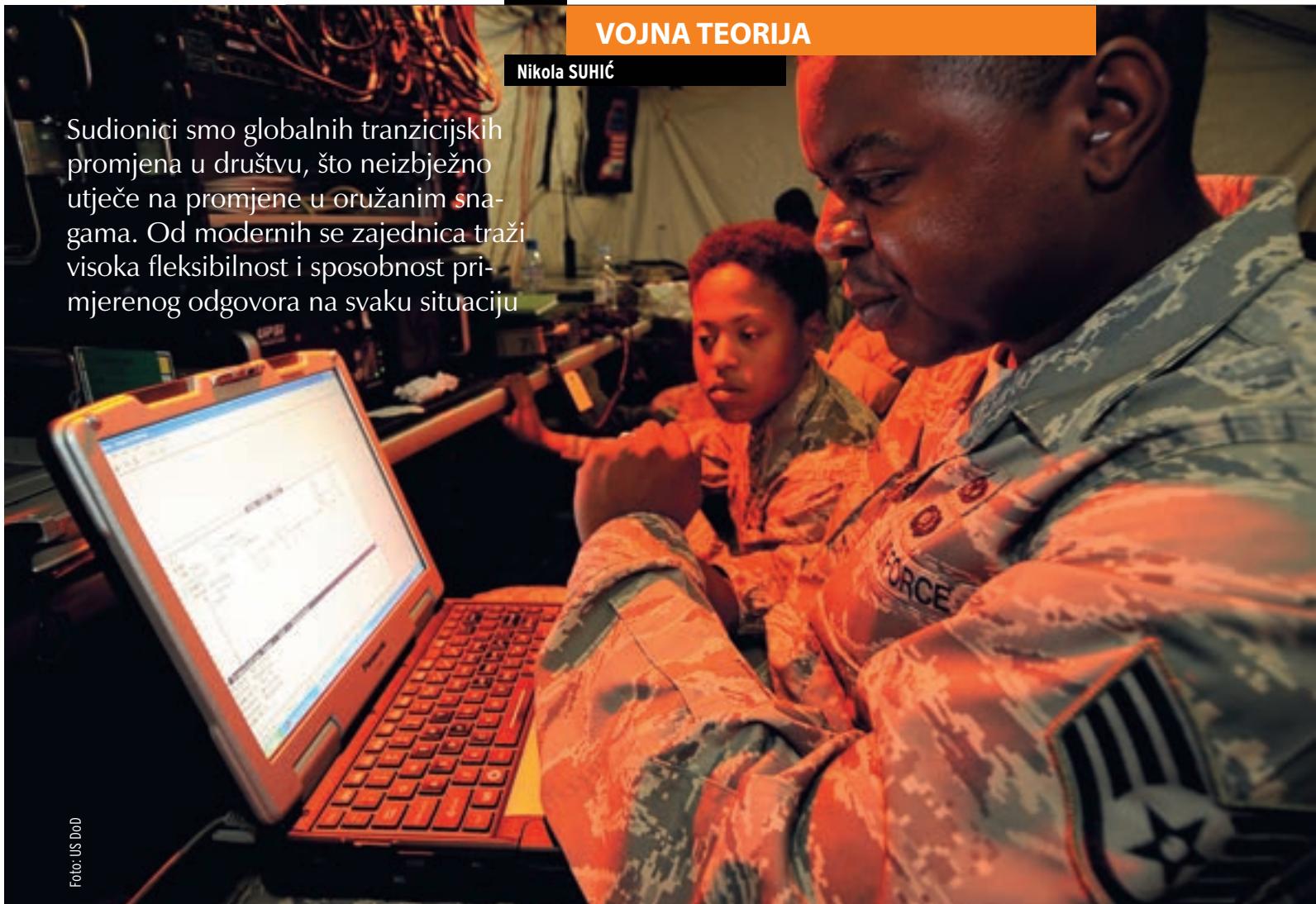
Policijski kontingent pridružio se Provincijskom timu za rekonstrukciju nakon detaljne pripreme i definiranja zadataka. Glavne zadaće kontingenta su izobrazba policijskih postrojbi i pokretanje različitih projekata u interesu tehničkog i infrastrukturnog razvoja. Priprema zadaće uključila je odabir policijaca među kandidatima, njihovu obuku za izazove provedbe i propisno opremanje za tegobne i opasne okolnosti. Iskusni stručnjaci Međunarodnog centra za obuku (ITC) Ministarstva pravosuđa i provedbe zakona iz Budimpešte proveli su pripremu i obuku. ITC se od 1995. bavi međunarodnim odnosima mađarske policije a jedna od njegovih proširenih zadaća jest obučiti pripadnike različitih mirovnih i policijsko-savjetničkih misija mađarske policije. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Afganistan. Danas ova riječ ima više značenja nego samo ime zemlje. Jedna od najsiro-mašnijih zemalja na svijetu s ekstremno teškim terenom na kojem borave različiti pripadnici etničkih manjina i plemena s vlastitim načinom življjenja i pravilima zajednica

Sudionici smo globalnih tranzicijskih promjena u društvu, što neizbjježno utječe na promjene u oružanim snagama. Od modernih se zajednica traži visoka fleksibilnost i sposobnost primjerenog odgovora na svaku situaciju

Foto: US DoD

ORGANIZACIJSKI IZAZOVI ORUŽANIH SNAGA BUDUĆNOSTI

Disperzija i redefiniranje vrsta ugroze zahtijevaju specijalizaciju i profesionalizam kombiniran s polivalentnim osobljem. Tako duboke promjene nužno zadiru u cijelokupnu organizaciju oružanih snaga, pomalo nagrizajući arhaične organizacijske modele rabljenе u klasičnoj vojnoj organizaciji. Iako se dominantni organizacijski model u dogledno vrijeme ne može zamijeniti alternativnim, integracija drugih modela u postojeći omogućuje njegovo prilagođenje funkciranju. Tipični organizacijski modeli doživljavaju tihu promjenu: nadograđuju se i prilagođavaju. Cilj

ovog članka jest približavanje organizacijske problematike širem krugu čitatelja kao preduvjet za sustavni pristup tranziciji modernog društva. Organizacijski modeli predviđeni su s obzirom na civilno društvo, ali je sličnost s vojnom organizacijom očita i jednostavno se interpolira u vojni kontekst. Važno je istaknuti da različiti autori navode različite podjele i pristupe navedenoj temi te su moguće određene razlike u nazivlju ili pojašnjenjima. U članku su navedeni tipični organizacijski modeli bliski vojnoj organizaciji ili ih njihove odlike nameću kao alternative u pojedinim situacijama.

Postoje različite definicije organizacije i organiziranja, a uglavnom se svode na teze koje slijede.

Organizacija omogućuje ostvarenje najzahtjevnijih zadaća, umnožava mogućnosti pojedinca jer od niza individualnih sposobnosti stvara timsku (društvenu) sposobnost, što znatno skraćuje vrijeme provedbe pojedinih zadaća jer se za postizanje istog rezultata smanjuju radni i materijalni utrošci. Osim toga, ostvarenje nekih zadaća bez kvalitetne organizacije bilo bi gotovo nemoguće. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Domagoj MIČIĆ

BOMBARDERI JUČER, DANAS I (MOŽDA) SUTRA! (IV. dio)

Svi bombarderi nastali od kraja II. svjetskog rata do danas temeljeni su na tehnologijama koje su prvi put primijenjene na Messerschmittu Me-262, Aradu Ar-234 i Northropu YB-49. Doduše, neki su bombarderi dobili i delta krila, ali i ono je otkriveno u Njemačkoj. Njegov je izumitelj dr. Alexander M. Lippisch. Američki su stručnjaci pokušavali tijekom II. svjetskog rata samostalno razviti tu ideju, ali do pravog je napretka došlo tek kad su dobili zarobljene njemačke projekte. I nakon toga američki su stručnjaci morali uložiti golem napor da bi shvatili novu koncepciju. Zbog toga su Lippischa doveli u Sjedinjene Američke Države kako bi stručnjacima tvrtke Convair pomogao da shvate kako uopće djeluje.

Zahvaljujući uporabi turbomlaznih motora, čija snaga (bolje rečeno potisak) nije padala s povećanjem visine, načela više, brže i dalje dobili su potpuno novi smisao. Potkraj četrdesetih godina XX. stoljeća cilj je bio postići visoke podzvučne brzine i dosegnuti visine iznad 10 000 metara, a da bi se izbjegla mogućnost presretanja bombardera prije nego što dolete

do cilja i izbace nuklearnu bombu. Zbog male snage i (pre)velike potrošnje turbomlaznih motora masa aviona (a time i količina goriva) bili su ograničeni.

Mlazni pogon

Iako je prvi američki bombarder s turbomlaznim pogonom bio North American B-45 Tornado (vidi Hrvatski vojnik br. 65-66), tipičan primjer takvog bombardera koji je rabio njemačka iskustva bio je američki Boeing B-47 Stratojet. Počeci projekta Model 450 iz kojeg je nastao Stratojet mogu se pratiti sve do II. svjetskog rata. U lipnju 1943. američko je ratno zrakoplovstvo zatražilo od nekolicine proizvođača aviona da počnu s razvojem studija višemotornog mlaznog aviona koji će biti prikladan za izvođenje zadaća bombardiranja i izviđanja s velikih visina. Službeni zahtjev za ponudama za projekt mlaznog bombardera srednje veličine izdan je 17. studenog 1944. Novi je bombarder trebao imati operativni polumjer djelovanja od 5600 kilometara i operativni vrhunac leta od čak 13 500 metara.

Zahvaljujući ubrzanim razvoju turbomlaznih motora i novim aerodinamičkim spoznajama do kraja šezdesetih godina XX. stoljeća, bombarderi su već letjeli dvostruko brže od zvuka

25

BROJ 260 / 2. LISTOPADA 2009.

HRVATSKI
VOJNIK

Prvi američki bombarder s turbomlaznim pogonom North American B-45 Tornado

Uza sve to morao je imati i maksimalnu brzinu od 880 km/h. Zadovoljiti te zahtjeve uporabom klasičnih klipnih motora bilo je nemoguće. No, prvi su prijedlozi Boeingovih stručnjaka bili, najblaže rečeno, čudni. Imali su sreću i da je Boeingov glavni stručnjak za aerodinamiku George Schairer dobio priliku da odmah nakon završetka rata u Europi prouči njemačka otkrića na tom području. Schairer je odmah uočio sve prednosti njemačkog strelastog krila primijenjenog, između ostalog, i na Messerschmittovom Me 262. Ubrzo su i ispitivanja NACA-e (preteče NASE) pokazala da krilo zakriviljenosti 45 stupnjeva potpuno otklanja poteškoće s udarnim valovima koji se javljaju tijekom leta visokim podzvučnim brzinama. Na tim su osnovama pokrenuta intenzivna testiranja u zračnom tunelu koja su još jednom potvrdila njemačka otkrića. Na tim je temeljima Boeing pokrenuo razvoj prvog američkog bombardera sa strelastim krilima. Rad na prvom prototipu započeo je u lipnju 1946., ali je išao dosta sporo zbog brojnih problema sa stajnjim trapom, letnim površinama te motorima. Prvi je XB-47 (46-605) dovršen 12. rujna 1947. Opremili su ga sa šest turbomla-

znih motora General Electric J35-GE-7/9 potiska 16,6 kN, a prvi je let obavljen 17. prosinca 1947. Drugi je XB-47 (46-066) dobio snažnije motore General Electric J47-GE-3 potiska 32,1 kN, što se odmah odrazilo i na letne mogućnosti. Tako je maksimalna brzina u vodoravnu letu premašila 960 km/h. Da bi se ubrzala letna ispitivanja, prvi je prototip naknadno opremljen motorima J47. Oduševljeno novim bombarderom američko je ratno zrakoplovstvo dopustilo Boeingu da počne s pripremama za serijsku proizvodnju i prije nego što je formalno potpisana ugovor o kupnji. Tako je proces serijske proizvodnje B-47 pokrenut 3. rujna 1948. Istog je mjeseca i američko ratno zrakoplovstvo potpisalo s Boeingom i ugovor o isporuci deset B-47A. Najviše je napravljeno aviona inačice B-47E. Njihova maksimalna brzina bila je 1013 km/h, operativni vrhunac leta 10 100 m, a borbeni polumjer djelovanja 3240 km. Više o Stratofletu možete pročitati u Hrvatskom vojniku broj 81.

Sovjetski odgovor

Svojevrsni sovjetski odgovor na B-47 bio je znatno veći Tupoljev Tu-16. Zapravo je Sergej Vladimirovič Iljušin još

1947. iskopirao Arado Ar-234 i napravio Il-28, no koji će ubrzo iz operativne uporabe istisnuti Tu-16 i Tu-95. Razvoj prvog pravog sovjetskog strateškog bombardera s turbomlaznim pogonom započeo je 1948., ali je posao išao sporo jer Andrej Nikolajević Tupoljev nikako nije mogao nabaviti odgovarajuće motore dovoljno velike snage. Osim toga, sovjetsko ratno zrakoplovstvo u to doba više je zanimanja pokazivalo za lovce-presretače nego za razvoj velikih (i skupih) bombardera. No, 29. kolovoza 1949. testirana je prva sovjetska nuklearna bomba i sve se temeljito promijenilo. Odjednom je razvoj strateškog bombardera koji će nuklearno oružje prenijeti do Sjedinjenih Američkih Država dobio najveći prioritet. Tupoljev je već imao dobro razrađen projekt dvomotornog bombardera sa strelastim krilom i doletom dovoljnim da dosegne američki kontinent, pa je iskoristio priliku da 5. srpnja 1951. dobije službeno odobrenje (a to znači i novac) za ubrzani nastavak razvoja. Prvi je prototip Tu-16 prvi put poletio već 27. travnja 1952. Kako su prva letna testiranja pokazala da je avion pogodan za letenje, serijska je proizvodnja odobrena već u prosincu

iste godine. Još više zadivljuje podatak da je prvi serijski Tu-16 isporučen već 29. listopada 1953. U operativnu je uporabu uveden nakon nepune godine dana. Tu-16 su pokretala dva turbomlazna motora Mikulin RD-3M-3M-500 standardnog potiska 93,2 kN. Po potrebi snaga se kratkotrajno mogla povećati na 104,4 kN. To je bilo dovoljno za maksimalnu brzinu od 1050 km/h i operativni vrhunac leta od 12 800 m. Borbeni polumjer djelovanja bio mu je 3150 km, a nosivost do 9000 kg bombi. Tu-16 je i danas u operativnoj uporabi u obliku vjerne kineske kopije Xina H-6.

Tupoljev je istodobno s Tu-16 razvio i bombarder Tu-95 pokretan turboelisnim motorima. Iako je Tu-95 i danas u uporabi, uporaba turboelisnih motora se ubrzo pokazala nepodobnom za bombardere te se danas uglavnom rabi na transportnim avionima.

Sve veći i brži

Sljedeći korak dalje u razvoju bombardera načinile su Sjedinjene Američke Države, preciznije sada već korporacija Boeing B-52. Ugovor za njegov razvoj Boeing je dobio još 5. lipnja 1946., ali kao veliki bombarder opremljen sa šest turboelisnih motora. No, s vremenom je projekt napredovao da bi došao do velikog bombardera sa strelastim krilima opremljen sa čak osam turbomlaznih motora. Prvi je prototip prvi put poletio 15. travnja 1952., tek trinaest dana prije Tu-95. Kako su letna testiranja

prošla uglavnom bez većih poteškoća, ubrzo je naručeno 282 B-52. Prvi serijski B-52A poletio je još 5. kolovoza 1954. i od tada je sudjelovao u gotovo svim ratovima američke vojske, što ga svrstava među najuspješnije borbene letjelice svih vremena. Inačicu B-52A opremili su s osam turbomlaznih motora Pratt & Whitney J57-P-1W standardnog potiska 44,4 kN i 48,9 kN potiska s ubrizgavanjem vode. To je bilo dovoljno za maksimalnu nosivost od 19 350 kg bombi, ali i borbeni polumjer djelovanja veći od 5700 km. S vremenom je napravljeno jedanaest inačica, od kojih je samo zadnja B-52H i dalje u operativnoj uporabi. Prvi primjerici inačice B-52H napravljeni su 1961. te stoga nije rijedak slučaj da su ti bombarderi stariji od posede koja na njima leti. U čemu je tajna uspjeha B-52? Prije svega u njegovoj nosivosti, veličini i pouzdanosti. Svaki B-52H može ponijeti 22,7 tona bombi i projektila i prenijeti ih na udaljenost od

16 300 km brzinom između 652 i 956 km/h. Ako se bombarder tijekom leta dopunjava gorivom, borbeni radius djelovanja mu je neograničen. Projektiran po principima bombardera II. svjetskog rata, samo s mlaznim motorima i strelastim krilima, B-52 se pokazao kao idealna borbena platforma za obavljanje svih mogućih zadaća. U Vijetnamskom ratu rabljeni su za tzv. tepih bombardiranja, a istu su ulogu obavljali i tijekom Pustinjske oluje. Veliki trup i masivna krila omogućavaju mu nošenje do 51 bombe, od kojih se 24 postavljaju na dva vanjska nosača. Tijekom Pustinjske oluje rabila se starija inačica B-52G, koja je u međuvremenu povučena iz službe (obavili su 1624 borbene misije, bacili 25 700 tona bombi i izgubili samo jedan avion zbog kvara). U osnovi, B-52H namijenjen je za nošenje krstarečih projektila Boeing AGM-86B ALCM (nuklearna bojna glava) i AGM-86C CALMC s klasičnim bojnim glavama. Svi

Boeing B-47 Stratojet

Tupoljev Tu-16

B-52H su od 1991. opremljeni za nošenje novijih krstarečih projektila AGM-129 ACM. Ospozobljeni su i za lansiranje projektila AGM-142 Have Nap (američka inačica izraelskog Popeya). Kako bi se u potpunosti iskoristio veliki dolet, B-52H su opremljeni i za lansiranje protubrodskih vođenih projektila AGM-84 Harpoon. B-52H intenzivno su sudjelovali i u ratu u Afganistanu kad su ponovno rabljeni za "tepih" bombardiranje planina na kojima su bili položaji talibana i Al-Qaide. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Posjedovanje podmornica više nije samo uvjetovano vojnim potrebama, već su one postale svojevrsni statusni simbol država koje (i) na taj način pokazuju svoju gospodarsku moć i tehnološki napredak

NOVO PROLJEĆE KLASIČNIH PODMORNIČA (I. dio)

Moglo bi se reći da su podmornice s klasičnim dizel-električnim pogonom ponovo u "modi". To se ponavlja odnos na područja Sredozemlja, Azije i Južne Amerike, gdje je velik broj država kupio, naručio ili razmatra mogućnosti naruđbe suvremenih podmornica. Doduše, najnovija i još uvijek aktualna svjetska gospodarska kriza donekle je usporila proces naručivanja novih podmornica.

Naglo bujanje tržišta neizbjegno je utjecalo i na proizvođače koji su uvidjeli veliki potencijal za novim ugovorima i zaradama. No, ni na tom području nije sve idealno. Kako bi prodrali na južnoameričko tržište podmornicama, francuski konzorcij Direction des Constructions Navales Services (DCNS) udružio je svoje znanje, tehnološki i finansijski

potencijal sa španjolskim konzorcijem Navantia. Rezultat je bio podmornica klase Scorpene, koja je već prodana Čileu (dva primjerka), Indiji (šest), Maleziji (dva), a 2008. Brazil je naručio četiri podmornice ove klase.

Uspješna prodaja ipak nije bila dovoljna da se sprječi razdor između dva partnera. Naime, DCNS je optužio Navantiju da su njezini inženjeri prekopirali neka rješenja sa Scorpene na svoju podmor-

nicu S-80A. Potkraj prošle godine činilo se da će sukob završiti na sudu. Tako bi i bilo da se nisu umiješale francuska i španjolska vlada, čijim su posredništvom u travnju i svibnju ove godine održani razgovori "zaraćenih" strana. Nakon toga razmirice su donekle splasnute.

Razgovori su održani doslovce u zadnji trenutak jer je u listopadu prošle godine DCNS već pokrenuo tužbu protiv španjolskog brodgrađevnog konzorcija optuživši ga za nedopušteno kopiranje tehničkih rješenja. Do širenja sukoba došlo je nakon što je Navantia Turskoj ponudila S-80A, na istom natječaju na kojem je DCNS ponudio svoj projekt Marlin. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

DOUGLAS B-66 DESTROYER

Nakon izbijanja Korejskog rata 25. lipnja 1950., američko ratno zrakoplovstvo je uvidjelo da hitno treba zamjena za zastarjeli laki bombarder Douglas B-26 Invader. Iako su imali dva klipna motora i bili znatno sporiji od sjevernokorejskih lovaca s turbomlaznim motorima, Invaderi su masovno rabljeni u tom ratu. U početku su Invaderi djelovali iz zrakoplovnih baza na jugu Japana, napadajući ciljeve na jugu Koreje. Uglavnom su rabljeni kao jurišnici u zadaćama pružanja bliske zračne potpore ili uništavanja neprijateljskih crta opskrbe. Rabili su se sve do okončanja Korejskog rata, ali postalo je očito da su zastarjeli.

Zbog toga je pokrenut žuran postupak pronaalaženja primjerene zamjene pokretni turboturbomlaznim motorima. U ljeto 1951. američko je ratno zrakoplovstvo objavilo zahtjev za novim lakisim bombarderom/izvidnikom s turboturbomlaznim pogonom. Na zahtjev su se odazvale četiri tvrtke. North American je ponudio inačicu bombardera B-45 Tornado s četiri turboturbomlazna motora. Boeing je ponudio inačicu bombardera B-47 sa šest motora, a Martin inačicu bombardera B-51 s tri motora. Na zahtjev se odazvao i Douglas s prilagode-

nom inačicom palubnog bombardera A3D Skywarrior. Već je u studenom 1951. objavljeno da je pobjednik Douglasov Skywarrior. No, kako se radilo o strateškom bombarderu namijenjenom uporabi s nosača zrakoplova, početkom 1952. objavljena je službena specifikacija po kojoj je Douglas trebao napraviti bombarder B-66. Istodobno je američko ratno zrakoplovstvo, kao privremenu mjeru, odlučilo 60 B-45 Tornada prenamijeniti od strateških bombardera u taktičke bombardere. Na njihovu žalost, prenamjena nije potpuno uspjela. U to su vrijeme jedino bombarderi bili sposobni prenositi nuklearno oružje do ciljeva u Sovjetskom Savezu pa se prenamjena Tornada u klasične bombardere baš i nije svima svidjela. Drugo rješenje pronađeno je u otkupu licencije za proizvodnju britanskog bombardera Canberra, koji je dobio oznaku B-57. No B-57 je u operativnu uporabu uveden 1954., prekasno za djelovanje u Korejskom ratu. Osim toga, ni nosivost mu nije bila osobito velika. Uostalom, Skywarrior, pa tako i B-66, u svakom je pogledu bio daleko napredniji avion i od Tornada i od Canberre. ■

(Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnik.hr)

Iako je trebao biti tek nešto poboljšani Skywarrior, Destroyer nije bio uspješan bombarder te je na kraju isključivo rabljen kao avion za električna djelovanja

Aktivnosti žuto-crnog zrakoplovstva, ponajprije mornaričkog, u početku I. svjetskog rata najviše su se odvijale na tzv. južnom bojištu, na granici sa Srbijom i Crnom Gorom. Neki od napada iz zraka bili su prvi te vrste u povijesti ratovanja. Ovo je kratki pregled samih početaka

AUSTROUGARSKO ZRAKOPLOVSTVO I POČETAK *VELIKOG RATA*

Od 29. srpnja do 9. prosinca 1914. traje prvi austrougarski napad na Srbiju. Srpska vojska, iskusna iz balkanskih ratova 1912. i 1913., uz pomoć savezničke uspijeva odbiti napade. Srbi u to doba raspolažu tek pokojim avionom kojim izviđaju duž granične crte. U mjesecu prije napada austrougarski izvidnici su intenzivno obrađivali granično područje, u čemu sudjeluje izvidničko jato Flik 1 zapovjednika Raoula Stosjavljevića. Ovaj hrvatski letač je drugi dan rata, 31. srpnja 1914., doživio havariju dvokrilcem Lohner Pfeilflieger AD 580, do koje je došlo zbog otkazivanja motora. Oba člana posade ostala su neozlijedjena.

Počeci na južnom bojištu

Od samih početaka, u borbe na južnom bojištu uključeno je i mornaričko zrakoplovstvo. Hidroplanska postaja u Boki ponovno dolazi u prvi plan jer su njezini avioni i osoblje stalno angažirani za potrebe obližnjeg lovčenskog bojišta, u potpori djelovanjima kopljene vojske

Kopneno uzletište austrougarske vojske u Igalu u Boki kotorskoj 1914. godine

protiv crnogorskih trupa. U kolovozu se u Kumboru nalaze leteći čamci E18, E20 i E21 s posadama pod zapovijedanjem novopromoviranog zapovjednika postaje, Vlastava Wosečeka. Ondje su letjelice unaprijed prebačene ratnim brodovima SMS Erzherzog Franz Ferdinand, SMS Radetzky i SMS Zriny. Posada čamca pod zapovijedanjem poručnika fregate Konstantina Maglića 15. kolovoza 1914.

izvodi prvu bombardersku misiju austro-ugarskog mornaričkog zrakoplovstva. Letećim čamcem označe E18 napadnutu je crnogorska utvrda na pograničnom prijevoju Krstac na Lovćenu. Bilo je to prvi put u povijesti da je jedan hidroplan bombardirao ciljeve na zemlji. Dana 16. kolovoza leteći čamac E21 napada jednu lovčensku topničku bitnicu, a 28. kolovoza isti avion ponovno bombarderski

Ustrojavanje i proizvodnja

Dvojna monarhija je pred rat gospodarski zaostajala za ostalim europskim velesilama. Proizvodnja čelika bila je dva milijuna tona, Njemačka proizvodi 17 milijuna tona. Tvornički su kapaciteti ograničeni, a proizvodnja aviona je maloserijska ili na razini manufakture, uz odsutnost bilo kakve linijske proizvodnje. U zrakoplovstvo se ulažu i deseterostruko manja sredstva nego što to čine zemlje protivnike. Važniji proizvođači aviona bili su Lohner i državni pogon u Fischamendu. Vodom hlađene zrakoplovne motore proizvodio je Daimler, Warschawski i Eissler & Co. poznatiji kao Hiero. No u to vrijeme najbolji zrakoplovni motori povoljnijeg odnosa snage i težine bili

su motori hlađeni zrakom, zvjezdastog rasporeda cilindara. Njih Austro-Ugarska ne proizvodi zbog nedostatka visoko otpornih mineralnih ulja nužnih za rad pri visokim toplinskim naprezanjima, karakterističnim za ovu vrstu motora. Proizvodni kapaciteti dvojne monarhije premašeni su da zadovolje potrebe vojske pa LA traži pomoć od Nijemaca. Njemačka Austro-Ugarskoj prodaje Aviatike i Rumplere, nenaoružane avione skromne operativne vrijednosti. Ipak, to je bio simbolični početak tehničke suradnje dviju država, kakva će se nastaviti čitav I. svjetski rat. Austro-Ugarska je tako kupila vrijeme potrebno za osnivanje zrakoplovne industrije i proizvodnju modernijih aviona i naprednijih avionskih motora.

Hidroplan E21 snimljen u Kumboru u Boki kotorskoj u kolovozu 1914. godine

djeluje po uporištu Krstac, kada je lakše ranjen izvidnik.

Potkraj 1914. godine mornaričko zrakoplovstvo raspolaže s 20 letećih čamaca tipa E i broji 224 čovjeka. Poručnik bojnog broda Vaclav Woseček preuzeo je dužnost zapovjednika još u rujnu. Aktivne su hidroplanske postaje na Sv. Katarini, Kozadi i Kumboru, a utemeljena je i postaja u Šibeniku, gdje su u početku raspoređena samo dva čovjeka. Na Sv. Katarini je smješteno šest časnika, dva aerotehnička inženjera i još 170 ljudi, na Kozadi ukupno dvadeset zrakoplovaca, a u Kumboru četiri časnika s dvadesete-ročlanom posadom. Prve letjelice tipa E naoružavaju se pokretnim strojnicama. Iz obalne mornaričke postaje Kumbor leteći čamci djeluju na srpsko-crnogorskom bojištu, osobito po željezničkoj pruzi Bar-Virpazar. U tom su području srpski saveznici Francuzi imali nekoliko mornaričkih letjelica kojima je pripisivano veliko značenje iako, po svemu sudeći, nisu bile opremljene za ozbiljnija bojna djelovanja. Jedan austrougarski leteći čamac uzletio je 17. listopada 1914. iz Boke i bacio bombe na dva francuska hidroplana koja su bila na vezu u barskoj luci. Reuters je iz Rima javio da je još 8. rujna austrijski avion, opremljen strojnicom, napao jedan od dva francuska hidroplana marke Voisin koja su letjela u izviđanju u okolini Bara. U Boku je 22. listopada, brodom SMS Radetzki, austrougarskim mornaričkim letačima stiglo pojačanje od dva leteća čamca s potrebnim osobljem, a toga je mjeseca ostvaren ukupni nalet od 72,5 sata, s duljinom leta od blizu 8000 km. Zadaće mornaričkog zrakoplovstva bile su izviđanje na moru, izviđanje i napadaji na lovčenske

topničke bitnice te motrenje gađanja. Upotrebljavaju se nešto bolje njemačke bombe tvrtke Karbonit umjesto dotad korištenih improviziranih bombi. Ohrabreni uspjesima, mornarički piloti iz Kumbora sve su agresivniji i smjeliji tako da već 23. listopada crnogorske položaje u okolini Bara istodobno napadaju s tri hidroplana (E-18, E-33 i E-34). Mali odred vojnog zrakoplovstva smješten u Igalu služio je potrebama kopnene vojske, ali je usko surađivao s hidroplanim tzv. flotnog zrakoplovnog odreda u Kumboru.

Splićanin nad Barom

Prvi noćni hidroplanski napad izvela je 9. studenog 1914. posada na čelu s poručnikom fregate Glaukom Prebandom prilikom napada na grad Bar. Splićanin je izveo i prvo u svijetu zabilježeno djelovanje iz zraka po neprijateljskom brodu. Letećim čamcem E33 izbacio je na francuski ratni brod Waldeck Rousseau nekoliko malih bombi, ali bez značaj-

nijeg učinka. U to doba se na objema stranama još mislio da bi takav napad mogao pričiniti znatnu štetu na brodu.

Reutersov dopisnik s Cetinja 9. prosinca 1914. javlja da su austrijski avioni dan prije letjeli uzduž linije bojišta prema Bosni i Hercegovini, nad crnogorskim položajima, i bacali letke u kojima spominju austrijske uspjehe nad Srbima, opisujući stanje u njihova saveznika očajnim. Letci sadrže tvrdnju da je britanska flota svugdje potučena od Nijemaca i da je London svaki dan bombardiran iz cepelina. Izvještaj još navodi da je isti avion bacio dvije bombe na Nikšić i dvije na Cetinje, ne nanijeviš nikakve štete, a da su dva austrijska hidroplana tu noć letjela nad Barom i bacila nekoliko bombi s namjerom da unište francuski transport, ali su pokušaji propali.

Intenzivna djelovanja mornaričkog zrakoplovstva na južnom bojištu izvedena su sve do siječnja 1916. i sloma srpsko-crnogorske bojišnice, kada su austrougarske trupe pod vodstvom Stjepana Sarkotića osvojile Lovćen i Cetinje. Još od svibnja 1915. i ulaska Italije u rat, mornaričko zrakoplovstvo borbeno djeluje na području cijelog Jadrana. Težište hidroplanskih djelovanja prebačeno je na sjever, a iskustva s južnog bojišta, dobro organizirane snage i sve pouzdaniji leteći čamci iz Lohnera pružit će austrougarskim letačima početnu prednost u srazu s prekomorskim susjedom. ■

Austrougarske zračne snage na početku rata

Austro-Ugarska u rat ulazi sa samo 39 spremnih aviona od 79, s koliko je ukupno raspolagala. Avioni su bili tipa Erich Taube (Golub), vojnih inačica A I i A II, te dvokrilci tipa Lohner F Pfeil (Strijela). Avioni tipa Lohner C Pfeilflieger bili su izvan stroja zbog zamjene krila na čitavo seriji. U zamjenu se kretnulo još u ožujku zbog konstrukcijske greške, koja je 9. ožujka na prijamnom letu izazvala havariju i odnijela živote obojice članova posade. Zrakoplovstvo je tada raspolagalo s 85 pilota raspoređenih u letačke satnije (Fliegerkompanie). To su zapravo bile zrakoplovne eskadrile s pratećim tehničkim sastavom. Ukupno je bilo aktivno 15 eskadrila s po šest aviona.

Mornaričkom zrakoplovstvu iz Lohnera pristigu nove letjelice tipa E. Do izbijanja rata pristiglo je i pet letećih čamaca tipa L, koji su služili isključivo za izviđanje, a bilo je ukupno 28 oposobljenih pilota. Zbog nestabilnosti na istočnoj granici carstva, već je u veljači 1914. utemeljena Obalna mornarička zrakoplovna postaja Kumbor (Küstenflugstation Kumbor) u Boki kotorskoj. U obližnjem Igalu smješteno je kopneno uzletište, a 1. lipnja 1914. mornaričko zrakoplovstvo postaje zasebna organizacijska cjelina u sklopu mornarice.

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM
OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

Nastavak propagande o ugroženosti Srba u Hrvatskoj

Kad su 30. rujna 1990. u Srbu proglašili "srpsku autonomiju na etničkim i istorijskim teritorijama na kojima ovaj narod živi, i koje se nalaze unutar sadašnjih granica Republike Hrvatske kao federalne jedinice SFRJ", srpski ekstremisti nastavili su s propagandom o ugroženosti Srba u Hrvatskoj. O tome svjedoči i pismo mješnih odbora SDS-a u istočnoj Slavoniji o navodnom teroru nad Srbima u Hrvatskoj. Pismo su predsjedništva SFRJ, Republike Hrvatske, Republike Srbije i SR Crne Gore te Srpskom nacionalnom vijeću u Hrvatskoj i demokratskoj javnosti 2. listopada 1990. poslali Gradska odbor SDS-a Osijek i mjesni odbori SDS-a Silaša, Tenja, Dalja, Šodolovaca, Sarvaša – Bijelog Brda, Ade, Koprivne, Paulin Dvora, Petrove Slatine i Brešća – Livana. Između ostalog, u pismu je navedeno:

Obavještavamo vas da je najnovijom akcijom "hrvatskih redarstvenika" protiv "srpskog pučanstva" u Hrvatskoj, a iza čega stoji hrvatska Vlada, vladajuća HDZ i sve hrvatske stranke, srpski narod izložen državnom teroru, zbog čega demokratska nastojanja Srpske demokratske stranke ne mogu biti ostvarena, nego moraju biti obustavljena. ZAŠTO HRVATSKO REDARSTVO TUĆE I HAPSI SRPSKO PUČANSTVO? Zašto se spaljuje Jugoslovenska zastava u Hrvatskoj? Zašto se ukida Trg žrtava fašizma? Zašto se najavljuje i pojavljuje NDH? Zašto se onemogućuje posjeta ustaškom logoru Jasenovac? Zašto su Srbi prinuđeni da bježe u zbjegove i prave barikade? Zašto...?

Ne slažemo se s ekstremistima među Srbinima, ali pitamo zašto su to postali! Brzo nam odgovorite na ova pitanja. Čaša žuči koju nam nalijeva "nova demokratska hrvatska vlast" već je prepunjena. Našem strpljenju je došao kraj. Na kraju, šta je s kulturnom autonomijom Srba u Hrvatskoj?

Uz propagandu o ugroženosti, vodstvo pobunjenih Srba u Hrvatskoj na području kninske općine nastojalo je onemogućiti svaki konstruktivni razgovor o rješenju

Obavještavamo hrvatski Sabor, Vladi i Ministarstvu unutrašnjih poslova da u toku rečenog dana nismo u svesnosti primijetili nikakve delegacije pa ni delegacije delegacije na području Knina. Također nismo primijetili da se dolazak pomenutih delegacija dogovorio na ciljnjedan suradnici. Također nismo primijetili da se delegacija SFRJ u suradnji sa delegacijom Predsjedništva i delegacijom izvršnog vijeća ne priključuje članovi delegacije Republike Hrvatske, jer nećemo biti u stanju kontrolisati zaprezenost suradnje prema uključenim primateljima u ovom prilikama.

Dokumente pogledajte na www.hrvatski-vojnik.hr

krize, ponašajući se kao zasebna vlast i absolutni gospodar na tom dijelu Hrvatske. Tako je u dopisu od 5. listopada 1990. Predsjedništvo Skupštine općine Knin, kojim je predsjedavao Milan Babić, upozorilo Sabor i Vladu te MUP RH da nisu spremni primiti nijednog predstavnika hrvatske vlasti u delegaciju SFRJ koja je trebala obići krizna područja u Hrvatskoj. U dopisu je navedeno:

Iz predsjedništva SFRJ i Saveznog izvršnog vijeća obavješteni smo da će sutra 06. 10. 1990. godine Knin posjetiti delegacija Predsjedništva SFRJ koju predvodi član Predsjedništva dr. Vasil Tupurkovski i delegacija SIV-a koju predvodi potpredsjednik SIV-a dr. Aleksandar Mitrović. Obavještavamo hrvatski Sabor, Vladu i Ministarstvo unutrašnjih poslova da u toku rečenog dana nismo u mogućnosti primiti ni jednu delegaciju, pa ni delegaciju Sabora i Vlade Republike Hrvatske. Spremni smo da dolazak pomenutih delegacija dogovorimo za slijedeći termin. Takoder zahtjevamo da se delegacijama Predsjedništva i Saveznog izvršnog vijeća ne priključuju članovi delegacija Republike Hrvatske, jer nećemo biti u stanju kontrolisati neraspoloženje naroda prema njihovom prisustvu u ovoj prilici.

U skladu s navedenim su i ocjene Izvršnog vijeća SO Knin o aktualnoj političkoj situaciji na području općine Knin, ali i u Hrvatskoj općenito, donesene na 6. izvanrednoj sjednici 2. listopada u Kninu. Dakako, srpski ekstremisti su za nastalu situaciju optužili Vladu RH:

1. Nastala politička situacija posljednjih dana, izazvana intervencijom snaga

Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Hrvatske u općinama Gline, Petrinja, Obrovac, Donji Lapac i Dvor na Uni, ocjenjuje se kao krajnje složena i rezultat je nerazumnoj postupka Vlade Republike Hrvatske da sredstvima represije i demonstracije različitih vidova prisile uređuje nastale političke odnose u navedenim općinama.

2. Takvi postupci Vlade Republike Hrvatske, ocjenjuju se kao krajnje nerazumnii i odražavaju nespremnost i nemoć vlasti Republike Hrvatske da demokratskim putem i sredstvima rješava nastale probleme u narušenim međunarodnim odnosima u Republici Hrvatskoj.

3. Izvršno vijeće Skupštine općine Knin osuduje postupke vlasti Republike Hrvatske, a posebno krajnje brutalan način ophodenja i odnosa prema građanima s naglašenim hapšenjem stanovništva Srpske nacionalnosti, posebno u općini Petrinja, od strane snaga unutrašnjih poslova Republike Hrvatske, što se neposredno reflektiralo na raspoloženje radnih ljudi i gradana općine Knin.

4. Izvršno vijeće Skupštine općine Knin ocjenjuje opravdanim uznenirenost građana na području općine Knin nastalim događajima i procjenjuje da bi eventualna intervencija snaga unutrašnjih poslova Republike Hrvatske prema općini Knin, imala nesagleđive posljedice kako po nacionalne odnose na području općine i šire, tako i na ukupne privredne i društvene tokove u općini i šire.

5. Usljed nastalih događaja u općinama Gline, Petrinja, Obrovac, Donji Lapac i Dvor na Uni, po ocjenama Izvršnog vijeća, došlo je do spontane reakcije stanovništva na području općine Knin, što je rezultiralo blokadom prometnica koje vode preko područja općine, s namjerom da se spriječi ulazak snaga Ministarstva unutrašnjih poslova u Knin i na taj način izbjegnu sukobi širih razmjera na području općine. (...)

* U sljedećem broju donosimo dokument o ubrzanoj pripremi JNA za borbeno djelovanje početkom listopada 1990. i informacije Komande 5. vojne oblasti

Kakva pobjeda!

Tijekom Domovinskog rata zbio se ovaj događaj, koji zavređuje da se zabilježi. U jeku najžešćih bitaka na ratištima diljem Hrvatske, u zagrebačku bolnicu "Rebro" dovezen je pripadnik četničkih paravojnih postrojbi, kojega će poslije prozvati "Čedo". Osoblje bolnice držalo je taj podatak u najvećoj tajnosti jer je bolnica bila puna najtežih ranjenika Hrvatske vojske.

Jednog jutra, pred vrata sobe u kojoj je bio smješten "Čedo" došla su trojica teških ranjenika, a svaki je u naruču nosio mali smotuljak. Na upit lječnika kamo idu, odgovorili su: "Pustite vi nas, znamo mi da je Čedo tu!" Svi su napeto iščekivali što će se dogoditi. U sobi je vladao tajac. Kada su ušli u sobu, pokazalo se da prvi branitelj u svom smotuljku nosi voće, drugi kolače, a treći sok. Jedan od njih, koji je u ratu ostao bez noge, rekao je preplašenom "Čedi":

"Vidiš, Čedo, to smo mi Hrvati. Budi bez brige, nitko ti ništa neće napraviti. Budi ovdje dok ozdraviš, a onda idi svojoj kući." Kakva veličanstvena pobjeda!

Željko PAŽIN

Poziv na suradnju

Pozivamo čitatelje zainteresirane za objavljivanje kratkih priča i pjesama domoljubne tematike u Hrvatskom vojniku da nam ih pošalju na adresu:

Ministarstvo obrane, Služba za odnose s javnošću i informiranje, Odjel hrvatskih vojnih glasila (za rubriku Pozdrav domovini), Stančićeva 6, 10 000 Zagreb

ili na e-mail: hrvojnik@morp.hr

Brak novog Adama

Priča kaže da se neki bogati Arapin u jednoj europskoj zemlji raspitivao o mogućnosti sklapanja braka. Ponudeno mu je nekoliko mogućnosti: bezbroj se puta može ženiti, ali prije toga uvijek mora razvesti prijašnji brak. Brak može sklopiti i žena sa ženom ili muškarac s muškarcem, a zakonodavstvo priznaje i "nevjenčane supružnike". Brak s više žena - što je u njegovoj zemlji normalno - u Europi nije moguć. Bogati se Arapin razočaran vratio u svoju zemlju pa se ženio po svojim običajima i po svome shvaćanju braka.

Anegdota hoće kazati da u svijetu u kojem živimo postoje različita shvaćanja bračne zajednice. Tako je bilo i u povijesti čovječanstva. Biblijia svjedoči da je u nekom razdoblju izraelske povijesti prevladavalo mnogoženstvo (poligamija). Želja za brojnim potomstvom i moćnom obitelji vodila je toj praksi. Ipak je ideal zaručničke ljubavi koju naviješta Pjesma nad pjesmama sve više prevladavao pa se u osviti Novoga zavjeta u izraelskom narodu ustaljuje monogamija kao pravilo židovskih brakova.

Što se tiče stalnosti ženidbene veze, u Isusovo je vrijeme u židovstvu prevladavala praksa da se zbog odredenih razloga žena može otpustiti. Učitelji Zakona su raspravljali o tim razlozima pa je u tom smislu Isusu postavljeno pitanje: "Je li mužu dopušteno otpustiti ženu?" Isus, pak, upućuje na razloge takve prakse - to je čovjekova sebičnost ili "tvrdoca srca". Sebičnost je, dakle, glavni razlog bračnih lomova. Sve društvene uredbe i zakoni ne mogu iskorijeniti čovjekovu sebičnost. Zakoni i uredbe samo određuju granice ljudskoj sebičnosti. U toj je funkciji i Mojsijev zakon, koji dopušta mužu "napisati otpusno pismo i otpustiti" ženu. Što se, pak, žene tiče, ona nije bila izjednačena s mužem. Nije ga mogla otpustiti, nego samo napustiti.

Isus vraća problem braka na sam početak stvaranja ljudskog roda. Upozorava na jednakopravnost bračnih drugova, jer Bog "od početka stvorenja muško i žensko stvorio ih". On naviješta da je bračna veza ispunjenje stvaralačke Božje volje te proklamira novi zakon: "Što Bog združi, čovjek neka ne rastavlja!" Jednaku odgovornost za brak imaju muž i žena. Isus je kategoričan: "Tko otpusti svoju ženu pa se oženi drugom, čini prema prvoj preljub. I ako žena napusti svoga muža pa se uda za drugoga, čini preljub."

Iz naraštaja u naraštaj, gotovo dvije tisuće godina, Crkva naviješta Isusov novi zakon. I svaki se naraštaj pita: Je li to moguće? Je li to realno očekivati? Uvijek je bilo brakova koji nisu uspjeli. Sami su se učenici prestrašili toga zakona pa - prema Matejevu evangeliju (19,10) - rezignirano kažu: "Ako je tako između muža i žene, bolje je ne ženiti se." Jasno je da novi zakon nije za staroga čovjeka, čovjeka okorjela srca, jer "iznutra, iz srca čovječjega dolaze zle namisli, bludništva, krade, ubojstva, preljub" (Mk 7,21-22). Bez novoga srca ništa se ne da učiniti. Isus ispunja Ezejkijelovo proročstvo: "Poškropit ću vas vodom čistom da se očistite. Dat ću vam novo srce, nov duh udahnut ću u vas!" (Ez 36,25-26)

Isus ne upućuje samo čovjeka na prvotni ideal braka. On otvara perspektivu za novo iskustvo bračne ljubavi. Uskrsnućem Isusovim otvorene su neslućene mogućnosti za čovjeka. Sveti pismo kaže da se kršteno čeljade ucjepljuje u novoga Adama - Krista. Postajemo, dakle, hram Duha Svetoga i ljubav se Božja razlijeva u našim srcima do te mjere da u braku može biti znakom Kristove ljubavi prema Crkvi. Kad kažemo da je kršćanski brak sakrament, onda priznajemo da se u darivanju bračnih drugova očituje nešto od uzajamnog prožimanja ljubavi u Presvetom Trojstvu. Davanje i primanje u braku slika je ljubavi koja postoji u Bogu. Isusova, dakle, zapovijed sadrži obećanje: Evo, sve činim novo! Novi brak za novog Adama!

Ivan NIMAC

BIBLIOTEKA

Viktor Žmegač
Majstori europske glazbe - od baroka do sredine 20. stoljeća

Matica hrvatska, Zagreb, 2009.

Ovo djelo je sustavni prikaz razvoja novije europske glazbe od baroka do sredine 20. stoljeća. Knjiga "Majstori europske glazbe od baroka do sredine 20. stoljeća", dakle od Vivaldija i Bacha do Schönberga i Stravinskoga, zasnovana je metodološki drukčije nego većina tradicionalnih prikaza. U analize djela velikih majstora, uglavnom talijanskih, njemačkih, austrijskih, francuskih i ruskih, autor je utkao prikaze društvenih temelja glazbene prakse, dakle sociološki pristup, podatke o kulturnoj povijesti Europe, u ograničenu opseg i životopisne sastavnice, no samo tamo gdje su one važne za razumijevanje stvaralaštva. Pratio je i odnose između glazbe, književnosti te kazališne i likovne umjetnosti. Wagner i Verdi nezamislivi su bez kazališnih elemenata, a Debussy i poezija zasljužuju posebnu pozornost. Isto vrijedi za Schönberga, Berga i Stravinskoga s različitim gledišta. Iako izbor majstora poput Bacha, Mozarta, Beethovena, Wagnera, Verdija, Mahlera, Debussya, Schönberga, Bartóka, Stravinskog i drugih velikana europske glazbe ne može biti oslobođen subjektivnosti, Žmegač se u vlastitom izboru ponajprije oslanja na kanonska mjerila glazbene jedinstvenosti stvaralačke ličnosti i njezino značenje u povijesti svjetske glazbe.

Opsežno djelo na više od 900 stranica osvjetljava specifične umjetničke postupke navedenih majstora, stavljajući njihova djela u kontekst općih estetskih i društvenih kretanja. Uz pomne analize, knjiga sadrži i prikaze mijena u razvoju glazbenog života velikih europskih gradova. Knjiga, unatoč stručnom diskursu, svojom pristupačnošću teži i širem krugu čitatelja pa je s lakoćom mogu čitati svi ljubitelji glazbe.

Mirela MENGES

FILMOTEKA

Okrug 9 / District 9

- američki znanstveno-fantastični
- redatelj: Neil Blomkamp
- distributer: Continental film
- trajanje: 112 minuta
- glume: Sharlto Copley (Wikus van de Merwe), Jason Cope (Grey Bradnam), Nathalie Boltt (Sarah Livingstone)

Zamislite da je prije dvadeset godina na Zemlju stiglo milijun izvanzemaljskih izbjeglica u olupini svemirskog broda. Oni su benigne naravi. Štoviše, potpuno su nemoćni. Nisu se sposobni sami prehranjivati i nemaju nikakvu želju išta raditi. Od svih mesta na zemlji, stignu u Johannesburg, gdje lokalne vlasti ne znaju što bi s njima pa izvanzemaljci završe u izbjegličkom kampu Okrug 9. Ljudska vrsta je očekivala ili početak agresivnog sukoba ili golemi tehnološki napredak. No, nije dobila ni jedno ni drugo. Izvanzemaljci su nesretne izbjeglice iz vlastitog svijeta, a svjetske se velesile prepriru što učiniti s njima...

Veći dio filma imate dojam da gledate dokumentarno-igrani film. Vrlo je primjetno, čak neskrivena, politička osuda južnoafričkog apartheida. Odnos stanovnika Johannesburga prema "došljacima iz svemira" zapravo je samo preslika onoga stvarnog apartheida kojim je bjelačka manjina godinama terorizirala crnačko stanovništvo. Kad se tome doda i nigerijska mafija, koja operira po tim slamovima, uistinu se upitamo čemu su uopće bili potrebi izvanzemaljci u ovoj odličnoj priči. Glumački je također riječ o vrlo zanimljivom ostvarenju. Katarza koju proživljava glavni junak "zaražen" izvanzemaljskim virusom jedna je od uspjelijih u posljednje vrijeme. U početku je on krajnje degutantan i nesimpatičan, ali na kraju, kroz sve što prođe tijekom filma, ispadne pozitivac. Specijalni efekti su odlično ukomponirani, ništa nije prepadno. Tome ponajviše pridonosi, trenutačno vrlo popularna, kamera iz ruke. Ako svemu dodamo znatnu količinu humora i zabave, zaključujemo da je Peter Jackson, zajedno s odličnim mladim redateljem (dosad se bavio specijalnim efektima, glazbenim spotovima i reklamama), napravio još jedan sjajan posao.

Leon RIZMAUL

VREMELPOV

**4. listopada 1749.
Umro barun
Trenk**

Barun Franjo Trenk umro je u zatvoru tvrđave Špilberg u Brnu, shrvan bolešću u 39. godini života. Ratnik, pustolov, bonivan, vođa pandurske banderije - sve je to bio slavni barun Trenk, kontroverzna povijesna osoba, koju i danas jedni osporavaju, a drugi slave. No, jedno je neosporno - bio je vješt vojnik i genijalni vojskovođa, s činom pukovnika, a svijet je trajno zadužio uvođenjem glazbe, orkestra u vojne postrojbe. Rodio se i kao dijete živo u Italiji, gdje mu je otac bio u službi habsburške vojske. Dio djetinjstva proveo je i u Požegi. Trenkovi su imali veliko imanje u mjestu koje je poslije nazvano Trenkovo. Mladi je Trenk vrlo brzo došao na glas kao sjajan vojnik, ali i kao čovjek neobuzdane naravi, o čemu svjedoče brojni sukobi i dvoboji s drugim časnicima. Nakon vjenčanja s kćeri podmaršala Tillera, nastanio se u Požegi. To relativno mirno razdoblje njegova života traje kratko i završava smrću njegove žene i četvero djece u epidemiji kuge 1737. Poslije osobne nesreće odlučio je nastaviti vojnu karijeru pa je, otisavši u Rusiju, ratovao u rusko-turskom ratu. Ondje je stekao stekao slavu, ali i neprijatelje. Zbog neposluha strpan je u zatvor, potom pomilovan, unaprijeden u čin bojnika, a poslije i protjeran iz Rusije zbog okrutnosti i stalnih sukoba s časnicima. Kada su se Pruska i Bavarska pobunile protiv Marije Terezije i ženskog nasljedstva austrijske krune, Trenk je u Slavoniji opremio vojsku od 1000 ljudi i uvelike pomogao ugroženoj carici. Ostvario je mnoge slavne pobjede sa svojim pandurima, a najslavnija je osvajanje utvrde Kolin, u kojoj je boravio i sam pruski car Fridrik II. U njemačkom gradu Waldmünchenu i danas priređuju svečanost u spomen na Trenka, koji je taj grad poštio od razaranja.

2. listopada 1935. - fašist. Italija napala Etiopiju

4. listopada 1858. - rođen austrougarski general

Stjepan Sarkotić

4. listopada 1908. - Austro-Ugarska anektirala BiH

7. listopada 1571. - Bitka kod Lepanta

8. listopada 1991. - Hrvatska prekinula

državno-pravne veze sa SFRJ

Leon RIZMAUL

Darinko PAPIĆ

TENK M4 SHERMAN

Naoružanje je stavljen u proizvodnju kao srednje teški tenk M4 sa 75-milimetarskim topom, strojnicom od 7,62 mm, prednjim topom od 7,62 mm i topom od 12,7 mm za protuzračnu zaštitu. Osnovni model imao je minimalnu i maksimalnu debljinu oklopa od 15 do 76 mm. Tijekom 1945. prestalo se s proizvodnjom, a do tada je izgrađeno više od 40 000 primjeraka ovog tenka, u različitim varijantama. Postupno je tenk M4 postao neka vrsta tenka T-34 zapadnih saveznika.

Britanska vojska je kupila velik broj M4 ili ih je dobila na posudbu. Kod Britanaca M4 je dobio naziv General Sherman (ili jednostavno Sherman). Prvi Sherman je s Britancima sudjelovao u bitki kod El Alameina u listopadu 1942.

M4 je imao mnogo slabih strana i bio daleko od savršenog borbenog tenka. Po vatrenoj moći, dosta je zaostajao iza njemačkih tenko-

Naziv: srednje teški tenk M4A3

Posada: pet članova

Težina: 32,285 tona u borbenoj kompletnosti

Pogon: Ford GAA V-8 benzinski motor snage 335,6 ili 373 kW

Dimenzije: dužina s topom 7,52 m, dužina oklopa 6,27 m, širina 2,68 m, visina 3,43 m

Performanse: maksimalna brzina kretanja 47 km/h, maksimalan radijus kretanja 161 km, dubina gaza 0,91 m, uspon 60%, svladavanje zapreka visine 0,61 m i jarka dubine 2,26 m.

va s topovima koji su imali veću moć i kalibar, a imao je i učestale nedostatke u debljini i izradi oklopa. Zaista, mnoge improvizacije rabile su se za pojačanje oklopa, uključujući i jednostavan pronalazak korištenja pijeskom za popunu šupljina. Silueta mu je bila previšoka za udobnost i unutarnje uređenje je bilo daleko od savršenog. Sljedeći problem koji se učestalo pojavljivao bio je previše verzija u stalnoj uporabi, što nije nudilo upotrebljivost te je zamjenjivost motora bila gotovo nemoguća, uzrokujući poprilične logističke teškoće.

Tenkovi M4 Sherman na prostore bivše SFRJ donirale su Sjedinjene Države 50-ih godina, nakon zahlađenja odnosa sa SSSR-om. Ovaj tenk nikada nije korišten u Domovinskom ratu.

informacije: 34-65-886

ZAGREBAČKE MAŽORETKINJE AUDICIJA

u PALMOTIČEVOJ 30
subota 3.10. u 10:30 h ili
utorak 6.10. u 20 h

- 200 nastupa u 20 zemalja Amerike, Europe i Azije
- svih 12 puta Prvakinja RH
- 7 puta Prvakinja Europe
- 165 nastupa za Hrv. nogometni savez

- otvarali više od 100 svjetskih i europskih prvenstava
- 250 nastupa godišnje
- 220 nastupa na 85 različitih TV-a
- 550 novinskih članaka
- godišnje nas vidi 12 milijuna ljudi

HRVATSKI VOJNIK

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE RH
SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I INFORMIRANJE
Odjel hrvatskih vojnih glasila

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@moph.hr)
Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@moph.hr)

Zamjenik glavnog urednika za internet: Toma Vlašić (toma.vlasic@moph.hr)

Izvršni urednik: Mario Galic (mario.galic@moph.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir (marija.alvir@moph.hr), Leida Parlov (leida.parlov@moph.hr), Domagoj Vlahović (domagoj_vlahovic@yahoo.com)

Lektorice: Gordana Jelić, Boženka Bagarić, Milenka Pervan Stipić

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotograf: Davor Kirin

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković, Damir Bebek, Predrag Belušić

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@moph.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo, tel: 3784-937

Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3786-322

Tisk: Vjesnik d.d., Slavonska avenija 4, Zagreb

Naslov uredništva: MORH, Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p. 252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@moph.hr

Naklada: 5400 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)

Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2009.

Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

100% HRVATSKI INOVACIJSKI PROIZVOD - ODORA HRVATSKOG VOJNIKA

OSRH

KAPA

Dodatačna prozračnost s mikroregulacijom veličine i vezenom oznakom.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Šešir d.o.o. Zagreb.

OSRH

KOŠULJA

Modularni ovratnik s mogućnošću regulacije otvora.

OSRH

DIGITALNA PRIKVIVNA ŠARA

Digitalna šara sastavljena iz četverobojnih komponenti ima prepoznatljiv uzorak zemljopisnog optika Hrvatske i voden žig s oznakom OSRH.
Boje su postojane i nakon velikog broja pranja sa svojstvom umanjene prepoznatljivosti pod IC noćnim uređajima.
Odora ne reflektira svjetlo, a uzorak šare osigurava dobru prikrivnost u svim uvjetima.

Prednja strana košulje: Priprema za postavljanje oznaka čina i prezimena.

OSRH

TKANINA

Odora je izrađena od specijalne tkanine sastava intimna mješavina poliamidno vlakno/pamuk dajući tako visoka tehnička svojstva i dobenu udobnost prilikom nošenja.
Poliamidno vlakno zaštićenog naziva CORDURA® najbolja je preporuka za dokazanu visoku čvrstoću vlakana.
Tkanina je izrađena u specifičnom top-rips vezu, a tiskana je visoko kvalitetnim bojilima. Proizvođač Čateks d.d.

KOŠULJA

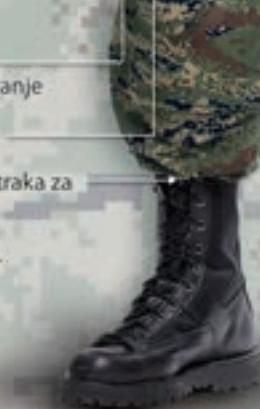
Kopčanje košulje patent zatvaračem, posebnog vojnog standarda. Zatvarač je izvana prekriven trakom koja je osigurana čičkom.

Donji dio košulje je bez džepova kao prilagodba za nošenje opasača s opremom.

HLAČE

Kroj srednje dubine sjedišta, ugodan i elegantan, s ojačanim porubima i prošivima.
Posebno razvijeni i prilagođeni kroj za žene.
S prednje strane dva duboka gornja džepa.
Straga ojačanje materijala na sjedištu i u području između nogu.
Na obje nogavice veliki bočni džepovi s mogućnošću povećanja volumena, zatvaranje patent zatvaračem i poklopcom na čičak.
Na području koljena nalaze se džepovi za umetanje štitnika za koljena.
Na donjem kraju nogavica postavljena je traka za zatezanje oko gležnja.
Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb.

OSRH

Rukavi: Priprema za postavljanje oznaka zastave, pripadnosti postrojbi ili misije.

OSRH

Cetvrtasti džepovi na oba rukava, zatvaranje patent zatvaračem i prostor za olovku.

Pripadnost oružanim snagama

U podpazušnom dijelu, odzračnici.

Ukošeni džepovi na području prsa. Zatvaranje čičkom.

OSRH

Džepovi za umetanje štitnika za laktove i podlakticu.

OSRH

Regulacija otvora čičkom na zavrsecima rukava.

OSRH

Konstrukcija košulje: Lagano strukturirana prati linije tijela što je značajno kod jednoobrazne slike prilikom postrojavanja. Izrazito dobra pokretljivost tijela, prozračna i ugodna za nošenje.

Kroj je u skladu s ostalim dijelovima odore i opreme.

Košulja je u potpunosti bez gumba koji se pri prenešenoj traumi sa zaštitnog prsluka ponašaju kao projektili.

Razvoj i proizvodnja
MORH i Kroko International d.o.o., Zagreb

OSRH

Leđnica košulje: s izdašnim porubom za povećanu komociju i nesmetanu pokretljivost u svakom položaju tijela.

RAZVIJAMO I PROIZVODIMO ZA BUDUĆNOST

KROKO INTERNATIONAL d.o.o.